

Måndagen den
19 maj 1980

Måndagen den 19 maj

Kl. 11.00

§ 1 Justerades protokollen för den 7, 8 och 9 innevarande månad.

§ 2 Meddelande om interpellationssvar

1979/80:190 om utlämning till Sverige av viss dokumentation från Grekland,
m. m.

Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen 6 kap. 1 § vill jag meddela att jag inte kommer att besvara interpellationen av Alexander Chrisopoulos om utlämning till Sverige av viss dokumentation från Grekland inom den angivna tiden fyra veckor. Jag har för avsikt att besvara den mandagen den 2 juni kl. 14.00.

§ 3 Om regeringsåtgärder till förmån för vissa kristna ledare i Etiopien

Utrikesministern OLA ULLSTEN erhöll ordet för att besvara *Tore Nilssons* (m) den 23 april anmälda fråga, 1979/80:437, och anförde:

Herr talman! Tore Nilsson har frågat om regeringen överväger att vidtaga någon åtgärd till förmån för ett antal kristna ledare i Etiopien, vilka godtyckligt fängslats och sedermera försvunnit ur fångelserna, och till förmån för dessa personers anhöriga.

Tore Nilsson åberopar en nyligen publicerad Amnestyrapport, som namnger 14 fängslade kvinnor och män vilka spårlöst har försvunnit. Bland dessa återfinns en kristen ledare, medan flertalet av de övriga kan identifieras med olika politiska grupperingar. Genom andra källor vet vi dock att också andra kyrkliga ledare och deras anförvanter har gripits under det senaste året.

Det råder delade meningar om i vilken mån olika kristna grupper är särskilt utsatta för övergrepp och förföljelse i Etiopien. Vad som dock är höjt över allt tvivel är att en rad fängslade personer – bland dem kristna – har försvunnit på senare år utan att ens de närmast anhöriga har fått kännedom om vad som hänt dem.

Ansträngningarna för att öka respekten för de mänskliga rättigheterna utgör ett grundläggande element i svensk utrikespolitik. Det är därför självklart att regeringen såväl i internationella organ som vid direkta kontakter med de etiopiska ledarna kommer att fortsätta att verka för att

---

*Meddelande om
interpellationssvar*

Om regeringsåtgärder till förmån för vissa kristna ledare i Etiopien

Måndagen den
19 maj 1980

Om regeringsåtgärder till förmån för vissa kristna ledare i Etiopien

övergreppen mot de mänskliga rättigheterna i Etiopien upphör.

Sverige har välkomnat beslutet tidigare i år av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna att skapa en särskild arbetsgrupp med uppgift att undersöka fall av påtvingade eller ofrivilliga försvinnanden. Även om gruppen ännu inte har fastställt sitt arbetsprogram förefaller det naturligt att den på ett tidigt stadium tar upp också de fall av försvinnanden som har ägt rum i Etiopien.

TORE NILSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret.

Det finns ett stort antal människor i Sverige som har ett speciellt intresse av vad som händer i just Etiopien. För sex sju år sedan övertog en militärkommitté som kallar sig själv Dergen makten, och det var säkert reformsinnade personer som önskade att det skulle bli bättre i landet. I själva verket har situationen utvecklats till ett tillstånd av terror och kaos. I dag har en extrem marxistisk junta makten med en gåtfull major vid namn Mengistu i spetsen. Vi har gång på gång fått rapporter från Amnesty om vad som har hänt – senast det som jag återopade i min fråga.

I en interpellationsdebatt om Etiopien för ett år sedan uttryckte den dåvarande utrikesministern Hans Blix t. o. m. uppfattningen att det skulle bli ett positivt resultat av vad som hänt i Etiopien. Jag tillät mig betvivla det, och jag är i dag ännu mer övertygad om att den utveckling som skett är mycket beklagansvärd.

1978 proklamerades något som kallades "den röda terrorn", och den har betytt oerhört mycket. Jag vill påstå att den har betytt särskilt mycket för de kristna organisationerna, även om det i svaret som utrikesministern nu har lämnat står att det råder delade meningar.

Jag har uppgifter från människor som har släktingar som har arbetat länge i Etiopien och som fortfarande kan få korrekta upplysningar därifrån. De säger att det inte finns en enda familj i de kristna församlingarna i Addis Abeba som inte har drabbats av sorg. På något sätt har de alltså råkat ut för att anhöriga och närstående har bortförts.

Jag kan nämna ett exempel. En man som heter Gudina Tomsa fängslades helt godtyckligt och bortfördes – om jag minns rätt – den 28 juli 1978. Ett halvår senare greps hans hustru på en gata i Addis Abeba och bortfördes – mot okända öden. Jag har i dag på morgonen talat med den person som jag anser vara den främste kännaren av kyrkans förhållanden i Etiopien. Han sade – jag förmodar med en axelryckning – att ingen vet någonting om Gudina Tomsa och hans hustru, inte ens om de fortfarande lever. Detta är oerhört upprörande.

Jag instämmer i det Hans Blix för ett år sedan sade, nämligen att det är angeläget att trycket från en internationell opinion hålls uppe. Det är viktigt att man överallt i världen, inte minst hos oss, som har så mycket att göra med Etiopien, håller uppe trycket mot det som sker i Etiopien.

Jag tror att den svenska regeringen har möjligheter att göra en insats. Vi skall också välkomna den arbetsgrupp som omnämns i svaret, men det är

underligt att gruppen ännu inte har kunnat fastställa sitt arbetsprogram. Det är risk för att undersökningarna sker alltför sent och inte på det tidiga stadium som utrikesministern anser vara naturligt. Jag hoppas att den positiva uppfattning som svaret andas skall betyda att det också vidtas konkreta åtgärder. Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Om upprustning och bibehållande av Roslagsbanan

Kommunikationsministern ULF ADELSONH erhöll ordet för att besvara *Stina Anderssons* (c) den 18 april anmälda interpellation, 1979/80:183, och anförde:

Herr talman! I sin interpellation anger Stina Andersson att Aktiebolaget Storstockholms Lokaltrafik efter beslut i Stockholms läns landsting i en skrivelse den 20 mars 1980 begärt regeringens tillstånd att lägga ned persontrafiken och upphäva gällande koncessioner m. m. för bandelen Rimbo-Kårsta på Roslagsbanan. Järnvägstrafiken skall enligt landstingets beslut ersättas med busstrafik. Stina Andersson nämner vidare att en lokal folkomröstning i Vallentuna och Täby kommuner den 23 mars 1980 gett till resultat att 92 resp. 74 % av de röstande i kommunerna var för en upprustad och bevarad Roslagsbana i dess nuvarande längd.

Med hänvisning härtill har Stina Andersson frågat

1. om jag anser att den folkomröstning som ägt rum – och som är rådgivande – skall tas på allvar och vara vägledande i det fortsatta arbetet för en upprustad och bevarad Roslagsbana och

2. om jag, om svaret är jakande, kommer att ställa mig negativ till den nämnda skrivelsen från AB Storstockholms Lokaltrafik.

Trafikbolagets skrivelse är f. n. ute på remiss. Remisstiden går ut den 1 juli i år. I remissomgången har de båda berörda kommunerna jämte andra intressenter tillfälle att avge synpunkter.

Som bekant är det inte vare sig brukligt eller lämpligt att ett föredragande statsråd under pågående remissbehandling av ett ärende tar ställning eller gör uttalanden i detsamma. Jag vill dock i sammanhanget nämna att förslag är att vänta från pågående – på regeringens uppdrag tillkallade – utredningar, bl. a. om trafikförsörjningen i Stockholmsregionen och om lämnandet av statsbidrag till kollektivtrafikanläggningar. Utredningsarbetet avser ju bl. a. att göra statsbidragsgivningen beträffande spårbunden kollektivtrafik neutral i förhållandet mellan nyanläggningar och upprustning av befintliga anläggningar.

STINA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min interpellation, trots att jag inte kan finna att det är ett utförligt eller positivt svar.

Roslagsbanan har ju i många år varit föremål för omfattande utrednings-

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om upprustning
och bibehållande
av Roslagsbanan*

arbete inom Stockholms läns landsting. För oss som bor inom nordostsektorn utgör Roslagsbanan en livsnerv för trafikförsörjningen.

Roslagsbanan har varit och är fortfarande det naturligt fungerande trafikmedlet i vår sektor. Den är helt enkelt en "reseinstitution". Folkviljan har tidigare kommit till uttryck i ca 40 000 namnunderskrifter för en bevarad och upprustad Roslagsbana, som ju utgör ryggraden för Roslagens bebyggelse och näringsliv.

Vi är emot en samhällsutbyggnad, som innebär att vi får tunnelbana till i första hand Täby centrum. Detta skulle innebära att den framtida samhällsutbyggnaden inom nordostsektorn koncentreras till Danderydsberg och Täby centrums närhet, medan utvecklingen i övriga Roslagssamhällen stagnerar. Ca 70 000 människor lär i dag ha Roslagsbanan på gångavstånd. En via Danderydsberg utbyggd tunnelbana till Täby centrum skulle endast ca 20 000 människor ha på gångavstånd. De höga kostnaderna för tunnelbanebyggandet gör att Stockholms läns landsting måste ställa krav på tung bebyggelse kring varje tunnelbanestation.

En tunnelbana kräver dessutom en mer omfattande busstrafik än en upprustad Roslagsbana. Inför hotet om stigande oljepriser ser jag det som en oförsvarlig trafikpolitik att satsa på mer busskrävande trafiksystem. Ur energisynpunkt är det också mer motiverat att för framtiden satsa på en upprustad Roslagsbana.

Av de utredningar som föreligger framgår att en genomgripande upprustning av Roslagsbanan med nya tåg och 80 km spår med 40 stationer inte är dyrare i faktisk investering än – som det nu är fråga om – 6 km tunnelbana med 3 stationer.

Sammanfattningsvis anser jag att Roslagsbanan är det bästa kommunikationssystemet för hela Roslagen, att en spridning av arbetsplatserna jämnt över hela regionen minskar reslängder och restider och därmed det totala resebehovet, att Roslagsbanan är det mest energisnåla trafikmedlet, att Roslagsbanan blir mer flexibel och att den lättare kan byggas ut, att Roslagsbanan är trafikantvänlig och miljövänlig samt att Roslagsbanan även på sikt skall kunna användas för godstrafik.

Jag vill i min argumentering för ett bevarande och en upprustning av Roslagsbanan gärna framhålla dessa förhållanden för kommunikationsministern, detta i all synnerhet som det nu är fråga om att lägga ned en liten bit av hela Roslagsbanan, nämligen bandelen Rimbo-Kårsta.

Sedan ifrågavarande beslut fattats av landstinget i Stockholms län har också folkviljan i Täby och Vallentuna kommuner fått komma till uttryck genom folkomröstningen den 23 mars i år, där vi ju fick ett oerhört starkt gensvar för bevarandet av Roslagsbanan. Med anledning därav ställde jag en fråga – som jag inte kan finna att jag har fått något svar på – nämligen om den rådgivande folkomröstning som ägt rum skall kunna vara vägledande i det fortsatta arbetet för en upprustning och ett bevarande av Roslagsbanan.

Egentligen kunde ju statsrådet ha svarat ännu kortare, med ett ja eller ett nej. Jag förstår remisserna i sammanhanget men skulle vilja fråga till vilka instanser förslagen har remitterats. Det skulle vara intressant att få reda på

detta.

Slutligen vill jag fråga: Innebär den sista meningen i interpellationssvaret att vi kan räkna med att Roslagsbanan, såsom varande spårbunden kollektivtrafik, kan få ett neutralt statsbidrag, och när kan man räkna med att de två utredningar som nämns i interpellationssvaret blir klara? Detta är inte minst viktigt för Roslagsbanans framtid.

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Såsom genom ett under hade jag remisslistan med mig. I allmänhet är det inte alldeles klart att man har remisslistan med sig till kammaren.

I varje fall är de som anmodats att avge yttrande överbefälhavaren, civilförsvarsstyrelsen, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, statens järnvägar, statens vägverk, transportrådet och länsstyrelsen i Stockholms län efter hörande av vederbörande. Sedan ankommer det på länsstyrelsen att höra vederbörande kommuner och övriga speciella intressenter i länet.

Den utredning som förutvarande kommunikationsministern Bo Turesson leder skall bli klar under året. Den andra kan jag för dagen inte ange någon exakt tidpunkt för, men den skall väl inte behöva ta så förfärligt lång tid heller.

Vi diskuterar nu inte Roslagsbanans vara eller icke vara, utan vad vi diskuterar är en framställning från Stockholms läns landsting om att man skall lägga ner persontrafiken och övergå till busstrafik på en liten del av sträckan. Det är vad som är föremål för regeringens behandling, och jag måste väl säga att Stina Andersson vet nog i och för sig att det var inte särskilt stor mening med att ställa frågan till mig just nu, eftersom jag rimligtvis inte kan, får, bör eller skall ta ställning mitt under pågående remissarbete. Därför kan det inte ha kommit som någon överraskning om svaret blev kortfattat. Det måste det vara, av alla tänkbara skäl.

Däremot tycker jag att det är ganska självklart att en folkomröstning alltid skall vara vägledande. Politikerna får ju ta sitt ansvar och det intryck av en folkomröstning som de anser vara lämpligt. Det är dock inte regeringen som skall göra det, utan det är de förtroendevalda politikerna i Stockholms läns landsting.

Jag anser att det vore att gå väl långt, om man inte respekterade en väl uttalad majoritet i landstinget, oberoende av vilka partier som är för eller emot, vare sig det skulle vara mitt parti eller centerpartiet som Stina Andersson representerar. Den lokala majoriteten måste i det här fallet slå igenom, och sedan får politikerna själva ta den hänsyn de anser att de bör ta till den rådgivande folkomröstningen.

Låt mig emellertid lägga till ett par personliga synpunkter på den här banan.

För det första tycker jag att man kunde under strejken konstatera att om det var någonting som fungerade väl så var det nordostsektorns trafikförsörjning. Roslagsbanan gick, och man klarade trafiken ganska väl.

För det andra är jag medveten om att det kommer att dra mycket stora

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om upprustning
och bibehållande
av Roslagsbanan*

kostnader att bygga tunnelbanor. Utan att ta ställning till den nu aktuella biten mellan Kårsta och Rimbo men om jag ser till de delar av trafiknätet som är mera trafikbelastade, vill jag säga att jag är ganska övertygad om att man med enbart normal upprustning sannolikt skulle kunna låta det nuvarande trafiksystemet fungera fram till år 2000 utan några egentliga problem – utan några dryga upprustningskostnader och utan någon dyr ny tunnelbana.

Det är en tanke jag gärna skulle vilja testa på förtroendemännen i Stockholms läns landsting, om vi inte skall sluta att bygga nya investeringar för många hundra miljoner eller rusta upp för många hundra miljoner och i stället göra en normal upprustning av Roslagsbanan, för folk tycks ju trivas med den, och använda den i 20 år till. Sedan får vi se om vi kanske behöver göra några ytterligare upprustningar.

Det sista är emellertid en fullständigt egen synpunkt, icke hemmahörande i diskussionen om sträckan Kårsta–Rimbo. Men eftersom fru Andersson själv har vidgat debatten har jag också vidgat den till att omfatta även en personlig ståndpunkt.

STINA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för det kompletterande svaret. Jag hade kanske inte väntat mig något större och utförligare svar, men här gäller det i alla fall en liten del av banan. Det är fråga om att nagga den i kanten, och då vet vi inte vad som kommer efteråt.

Det finns vissa intentioner om en förlängning av Roslagsbanan bortom Rimbo, och då är det ju inte vettigt att börja lägga ner trafiken på en del av den nuvarande sträckningen. Det var av den anledningen jag ställde interpellationen.

Sedan tackar jag också för kommunikationsministerns personliga synpunkter. Jag tyckte att han gav uttryck för en positiv inställning till nordostsektorns trafik och till Roslagsbanan i synnerhet. Här gäller det ju att kunna bevara och på ett vettigt sätt rusta upp det vi har i dag. Att lägga ner miljoner på en tunnelbana i framtiden tycker jag är slöseri med pengar.

Beträffande remisserna fick jag också svar, och det är tacknämligt. En hel del institutioner eller vad man skall kalla dem, får yttra sig och dessutom länsstyrelsen i Stockholms län efter hörande av "vederbörande". Jag är litet osäker på vilka kommuner som kommer att involveras i det arbetet. Det är mycket viktigt att nordostkommunerna, som är betjänta av Roslagsbanan, kommer in i den här bilden i första hand.

Beträffande utredningarna hoppas jag att de skall bli klara så snart som möjligt. Stockholms läns landsting kommer förmodligen under hösten att ta förnyad ställning till Roslagsbanan, och då är det viktigt att vi har fatt klarhet om de här utredningarna från statens sida, dels beträffande bidragsgivningen, dels beträffande trafiken i Stockholmsregionen i övrigt. Jag vill i det sammanhanget gärna vidarebefordra en vädjan till kommunikationsministern att påskynda de här utredningarna.

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om upprustning
och bibehållande
av Roslagsbanan*

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! När det gäller länsstyrelsens remissutsändning är min erfarenhet den att någon snålhet inte brukar vidlåda länsstyrelserna i det avseendet. Att berörda kommuner alltså med säkerhet kommer att få yttra sig kan vi utgå ifrån, så det finns ingen anledning till bekymmer i det avseendet.

Slutligen utredningarna. Bo Turessons utredning, är det sagt, skall bli klar under året. Den andra utredningen, som leds av Claes-Eric Norrbom, transportrådet, är inte en utredning som syftar till framläggandet av ett stort, tjoekt betänkande utan till en fortlöpande kontakt med de olika intressenterna i den här regionen. Det står exempelvis landstinget helt fritt att prioritera just frågan om Roslagsbanan och ta upp den med förtur. I så fall kan den alltså behandlas snabbare än andra frågor. Men detta är en sak som regeringen inte velat lägga sig i utan som bör avgöras mellan å ena sidan utredningsmannen och å andra sidan intressenterna i Stockholms län.

STINA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill särskilt notera att landstinget med förtur kan ta upp den här diskussionen i enmansutredningen. Det bör i så fall vidarebefordras till landstinget att det kan göra det. Jag har en känsla av att man i landstinget inte har detta klart för sig.

I övrigt vill jag tacka för det positiva svar som jag trots allt har fått från kommunikationsministern som – om jag har fattat rätt – ser positivt på Roslagsbanans bevarande och upprustning till normalt skick.

JAN-ERIC VIRGIN (m):

Herr talman! Jag får naturligtvis instämma i Stina Anderssons konstaterande att det var en angenäm personlig reaktion från kommunikationsministerns sida i den här frågan när han ställde sig positiv till en eventuell fortsättning av driften på sträckan Rimbo–Kärsta.

Kommunikationsministern sade att syftet med det utredningsuppdrag som Claes-Eric Norrbom har fått skall vara att hålla fortlöpande kontakt med berörda intressenter. Eftersom Allan Åkerlind och jag har väckt en motion i frågan om Roslagsbanan, där vi anför att riksdagen bör begära att regeringen snarast upptar förhandlingar med Stockholms läns landsting för att säkerställa fortsatt järnvägsdrift i länets nordostregion, skulle jag vilja att kommunikationsministern ändå framför sin syn på vad som står i direktiven, nämligen:

”Det finns enligt min” – dvs. kommunikationsministerns – ”mening väl kända och utredda trafikproblem i Stockholmsområdet vars lösning på grund av de splittrade ansvarsförhållandena kräver särskilda initiativ. Med hänsyn till detta anser jag det lämpligt att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att ta upp överläggningar med berörda statliga, landstingskommunala, kommunala och andra parter om ett gemensamt program för statliga insatser på trafikområdet i Stockholmsregionen.” Det är nämligen så att många problem med Roslagsbanan beror på splittrade uppfattningar inom de olika

Måndagen den
19 maj 1980

Om arbetsförmedlingsverksamheten vid arbetskonflikter

kommunerna. Landstinget i Stockholms län fattade år 1975 ett långsiktigt trafikpolitiskt beslut för nordostsektorn, och i detta fastslås att Roslagsbanans Vallentunagren skulle bibehållas med trafikering från Rimbo, men jag konstaterar nu att det framlagda förslaget givetvis strider häremot. Under en lång följd av år har norrortskommunerna intagit ståndpunkten att trafiken på Roslagsbanans Rimbogren skall upprätthållas i sin nuvarande sträckning, dvs. från Rimbo till Östra station. Så föreslogs även i landstingets kollektivutredning, LAKU, som framlade sitt förslag 1976.

Även om trafikantunderlaget är svagare på bandelen Rimbo-Kårsta än på andra delar av banan, måste man se den kvarvarande delen av Roslagsbanan som en helhet. Ytterligare nedskärningar av bannätet – även av delen mellan Kårsta och Rimbo – sadana som de nu begärda och enligt den skrivelse som har avgivits kan lätt leda till en situation där det kommer att påstås att Roslagsbanans nät är för litet för att en rationell järnvägstrafik skall kunna bedrivas där. Jag kan för min del naturligtvis inte acceptera ytterligare neddragning av Roslagsbanan.

Vidare har man begärt nedläggning av trafiken redan fr. o. m. 1981, vilket är mycket snart. Om en sådan nedläggning skulle komma att medgivas bör man också ta hänsyn till många andra synpunkter, såsom att man inte har utfört förbättringar av vägen Kårsta Söderhall och av de bussvändplatser som behövs vid Kårsta station. Som ledamot i byggnadsnämnden i Vallentuna vet jag att några sådana propäer ännu inte kommit, varför man således inte har kunnat ta ställning till den frågan.

Eftersom en nedläggning torde vara så nära förestående – något som jag naturligtvis hoppas inte kommer att ske – skulle jag gärna se att det kommer en framställning från länsstyrelsen, så att man kan lösa den frågan. Men detta är givetvis en sista utväg, om man inte kan rädda bandelen mellan Rimbo och Kårsta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Om arbetsförmedlingsverksamheten vid arbetskonflikter

Arbetmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Sven Henriçssons* (vpk) den 7 maj anmälda fråga, 1979/80:449, och anförde:

Herr talman! Sven Henriçsson har fragat mig om jag avser att vidta åtgärder som medverkar till att arbetsförmedlingen iakttar förutsatt neutralitet i arbetskonflikter vid förmedling av beredskapsjobb samt att uträklatenhet från arbetsförmedlingen att lämna skriftlig anvisning inte drabbar beredskapsarbetarna.

Bestämmelser om hur arbetsmarknadsverket skall förfara med förmedlingen vid arbetskonflikt och vilka principer som skall gälla beträffande exempelvis anordnande av beredskapsarbete vid konfliktberörda arbetsplatser finns i arbetsmarknadskungörelsen.

Måndagen den
19 maj 1980

Om arbetsförmedlingsverksamheten vid arbetskonflikter

Som Sven Henriesson papekar i sin fråga föreskrivs att arbetsförmedlingen av enskilda arbetssökande skall bedrivas oberoende av pågående arbetskonflikter men att arbetssökanden skall underrättas om att det rader arbetskonflikt på en arbetsplats där arbete anvisas. Å andra sidan föreskrivs att några arbetsmarknadspolitiska insatser, såsom exempelvis beredskapsarbete, inte skall vidtas, om de kan sägas äventyra principen om samhällets neutralitet vid arbetskonflikter.

Som framgår av vad jag nu har sagt har de riktlinjer som skall gälla för myndigheternas handlande i samband med arbetskonflikter redan lagts fast. I vanlig ordning ankommer det sedan på myndigheterna att efter självständigt bedömande tillämpa dessa riktlinjer.

Några ytterligare åtgärder från min sida är mot denna bakgrund inte aktuella.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag vill på Sven Henriessons vägnar tacka för svaret. Han har på grund av rådande trafiksituation blivit förhindrad att komma hit.

Den här frågan har inte längre samma aktualitet i och med uppgörelsen på arbetsmarknaden. Men det fanns trots allt under konflikten en viss tendens från arbetsförmedlingarnas sida till diskriminering av beredskapsarbetare vid förmedlingsverksamheten. I en skrivelse från arbetsmarknadsverket till länsarbetsnämnderna den 21 april 1980 anfördes följande:

”Nya beslut om flyttningsbidrag eller beredskapsarbete till sökande för anställning hos av konflikten berörd arbetsgivare får tills vidare ej meddelas. Beredskapsarbete får ej heller förlängas.”

Det är ju så med beredskapsarbeten att de står i en särklass. Dessa jobb har regelmässigt inrättats bara för beredskapsarbete. Det är alltså inte fråga om helt normala, vanliga jobb. Det framgår också av AMS-handbokens definition, i vilken framhålls att det här gäller arbeten som inte skulle ha gjorts om de inte hade inrättats som beredskapsarbeten. Många AMS-jobb är dessutom inrättade på längre sikt, och där byter man folk bara med halvårsintervaller.

Vad gäller de aktuella arbetena i Jämtland, som tas upp i frågan, har sedan denna fråga ställdes missförhållandena rättats till. Enligt uppgift erhåller både landsting och kommun det här statsbidraget trots att man räkat ut för ”malören” med att anvisningarna inte blev skriftliga utan endast meddelades muntligt.

Med anledning av Rolf Wirténs svar kan man möjligen säga att det är anmärkningsvärt att de olika myndigheterna har möjlighet till självständiga tillämpningar av reglerna och även av de lagar som ligger i botten, varvid man i detta fall inte följt de intentioner som regelskrivarna och lagstiftarna haft. Av det skälet hade det kanske varit bättre om Rolf Wirtén hade slutat sitt svar med att säga att åtgärder på grund av det inträffade har vidtagits för att myndigheterna skall följa de intentioner som man haft med reglerna och lagarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

---

*Om entledigandet
av arbetsgrupp
för sysselsättnings-
frågor i Nyköping***§ 6 Om entledigandet av arbetsgrupp för sysselsättningsfrågor i Nyköping**

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Holger Bergmans* (s) den 30 april anmälda interpellation. 1979/80:194, och anförde:

Herr talman! I anslutning till riksdagens beslut om nedläggning av Södermanlands flygflottilj F 11 tillsatte arbetsmarknadsministern år 1975 en arbetsgrupp för bevakning av sysselsättningsfrågor i Nyköping. *Holger Bergman* har i en interpellation frågat mig om motivet för att arbetsgruppen nu har entledigats och varför det har dröjt tre månader innan Nyköpings kommun och de entledigade fick meddelande om beslutet.

Riksdagen beslutade vid behandlingen av regionalpolitiken under våren 1979 (prop. 1978/79:112, AU 1978/79:23, rskr 1978/79:435) att särskilda medel skulle ställas till länsstyrelsernas förfogande för att dessa skulle kunna genomföra egna initiativ och projekt i anslutning till länsplaneringen. Det framhålls i propositionen att medlen kunde ges en bred användning och avse såväl sektorssamordning som konkreta investeringsprojekt och utredningar m. m. Riksdagen anslög för ändamålet 35 milj. kr. för innevarande budgetår 1979/80. I årets budgetproposition har regeringen föreslagit att ett lika stort belopp avsätts till länsstyrelserna för budgetåret 1980/81.

Motivet till att detta anslag inrättades var de goda erfarenheter som förelåg från län som bedrivit särskild projektverksamhet i anslutning till bl. a. nedskärningar av sysselsättningen inom stål-, teko- och varvsindustrin. För att stärka anknytningen till den regionala planeringen, för att möjliggöra regionala prioriteringar och för att få en enhetlig organisation i de olika länen borde länsstyrelsen driva denna typ av verksamhet. De särskilda grupper och delegationer som fanns borde successivt avvecklas. I den regionalpolitiska propositionen förutsattes detta ske under budgetåret 1979/80. Att Nyköpingsgruppen entledigats är således en direkt följd av riksdagens beslut. Det framgår av propositionen och utskottsbetänkandet att så skulle ske. Själva entledigandet bör därför på intet sätt ha kommit som en överraskning för *Holger Bergman*.

Expedieringen av beslutet har dröjt alltför länge, vilket jag självfallet beklagar. Jag har försäkrat mig om att dröjsmålet är att betrakta som en engångsföreteelse.

HOLGER BERGMAN (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation.

Arbetsmarknadsministern beklagar i svaret att expedieringen av beslutet om entledigande av arbetsgruppen dröjt alltför länge. Det är väl sådant som kan inträffa, och arbetsmarknadsministern säger ju också att dröjsmålet är att betrakta som en engångsföreteelse.

Vidare säger arbetsmarknadsministern att beslutet inte borde ha kommit som någon överraskning för mig. En förklaring till att det ända gjorde det kan

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om entledigandet
av arbetsgrupp
för sysselsättnings-
frågor i Nyköping*

vara att jag inte var riksdagsledamot vid tidpunkten för riksdagsbeslutet med anledning av den regionalpolitiska propositionen.

Mera anmärkningsvärt är, tycker jag, att inte arbetsgruppen inkl. dess ordförande kände till beslutet. Ja, frågan är om ens arbetsmarknadsministern kände till det, eftersom han i ett svar till Anita Persson den 5 november 1979 sade att regeringen seriöst skulle pröva förslag som kunde komma från Nyköpingsgruppen. Beslutet fattades här i riksdagen den 8 juni.

Arbetsgruppen har under den tid den funnits aktivt och ambitiöst arbetat för att skaffa ersättning för de arbetstillfällena som försvinner i och med nedläggningen av F 11. Framför allt gäller då detta planeringskontoret i Nyköpings kommun, som biträtt gruppen.

Att arbetsgruppen trots detta inte har lyckats i sina strävanden att skaffa några nya arbetstillfällen till Nyköping beror nog mera på den förda ekonomiska politiken och nedgången i industriinvesteringarna men mest på ett helt uteblivet stöd från regeringen.

Anledningen till min interpellation är, som arbetsmarknadsministern helt säkert förstår, den oro vi i Nyköping känner inför vad som nu skall hända när arbetsgruppen entledigats. Tänker regeringen helt ge upp frågan om att skaffa fram ersättning för de arbetstillfällen som går förlorade, eller innebär beslutet att regeringen nu tänker ta det krafttag som angetts i försvarsutskottets betänkande 1975:14 och som en enig riksdag ställde sig bakom?

Det finns nu en sådan möjlighet för regeringen och då främst för arbetsmarknadsministern att verkligen göra en kraftfull insats. Jag tänker därvid självfallet på förläggning av skolan för utbildning av civila piloter.

Pilotutbildningsutredningens betänkande föreligger ju, och en proposition är aviserad. Utredningen har angivit ett utbildningsbehov av ca 80 piloter per år. Utredningen anser att grundutbildningen för militär och civil pilotutbildning är likartad och bör ligga på en och samma plats. Men den specialinriktade utbildningen bör med fördel kunna lokaliseras till annan ort, anser utredningen.

Om en sådan delning är fördelaktig ur olika synpunkter – regionalpolitiska synpunkter, tillgång till en bra flygplats med närmast obegränsad tillgång på luftrum m. m. – borde den specialinriktade utbildningen förläggas till Nyköping.

Flera skäl talar för en sådan lösning. Artilleriflygskolan skulle då kunna få goda förutsättningar för sin verksamhet genom en flyttning från Brandholmens flygplats till Skavstafältet.

Kommer inte en sådan flyttning av Artflygs verksamhet till stånd är det väl troligt att Artflyg försvinner från Nyköping. Då skulle 35–40 arbetstillfällen försvinna utöver dem som orsakas av nedläggningen av F 11.

Om Artflyg förflyttas från Nyköping minskar också underlaget för Nyge-Aeros verksamhet. Vid mina kontakter med det företaget har jag fått klart för mig att om artilleriflygskolan flyttar från Nyköping, så måste även Nyge-Aero flytta. Det betyder en förlust av ytterligare ca 90 arbetstillfällen.

Det är en dyster bild jag målat upp, men faktum är att Nyköping tål inte att

*Om entledigandet
av arbetsgrupp
för sysselsättnings-
frågor i Nyköping*

tappa fler arbetstillfällen än vad man gjort genom nedläggning av F 11, Buskhyttans såg, Ålberga såg och Farmek.

Nu måste regeringen verkligen hjälpa till med att kompensera Nyköping, åtminstone för de arbetstillfällen som gått förlorade på grund av statsmakternas åtgärder. Då räcker det inte, som jag ser det, med att regeringen ställer särskilda medel till länsstyrelsens förfogande för egna initiativ och projekt. Här måste till politiska åtgärder från regeringens sida, och det skall inte bara vara viljeinriktning utan praktisk konkret handling. Om vi inte kan få någon verksamhet som passar vid Skavsta flygfält så innebär det ett stort resursslöseri. Statens kostnader för en destruktion av Skavstafältet kan grovt uppskattas till storleksordningen 10–15 milj. kr.

Alternativet är att Nyköpings kommun förvärvar själva förläggingsområdet i hopp om att kunna förlägga någon verksamhet till befintliga byggnader, men kommunen kommer då självklart att begära någon form av ersättning.

Men det finns fler problem, och jag vill beröra några av dem. Ekonomiska resurser för en utbyggnad av Studsvik, för naturvårdsverkets behov, bör ställas till förfogande. Likaså bör statsmakterna medverka till att Studsvik får möjligheter att tillgodose kraftindustrins behov av utbildning och forskning.

Jag hoppas att statsrådet, av vad jag här sagt, har fått klart för sig vilken anledningen är till den oro vi känner i Nyköping. Jag för min del hoppas att statsrådet gör vad som står i hans förmåga för att lösa de problem jag här har belyst.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Vad gäller själva sakfrågan, som Holger Bergman tar upp i slutet av sitt anförande, så har jag tidigare diskuterat den i kammaren i november 1979, vilket helt riktigt påpekades. För dagen har jag inte så mycket mer att tillägga eftersom den frågan i första hand tillhör ett annat fackdepartement. Mina synpunkter finns väl redovisade i den höstdebatt som fördes i den här frågan, men man kan väl ändå få tillåta sig, herr talman, att påpeka att arbetsmarknaden i Sörmland, och även i Nyköpingsområdet, har förbättrats under senare tid. I dag har vi lyckligtvis även där en rätt balanserad arbetsmarknad. Visst finns det problem, det är jag medveten om, men när det gäller själva F 11-situationen, som är det konkreta ärendet för dagens debatt, så riskerade 148 civilanställda att bli arbetslösa och nu återstår, enligt uppgifter jag fått, endast 17 personer som ännu inte fått sin sysselsättningsfråga ordnad. Det finns anledning att tro att även deras situation skall kunna klaras upp. Jag vill inte med detta åsidosätta själva sakfrågan, att kunna utnyttja F 11-flottiljen på ett bra sätt, men jag tycker att man kan få redovisa siffrorna över hur situationen ter sig för de berörda människorna i det aktuella fallet.

Får jag sedan nämna för Holger Bergman att jag, när vi förde den här debatten senast i kammaren, sade att jag och regeringen i dess helhet naturligtvis är beredda att pröva förslag från Nyköpingsgruppen på ett seriöst

---

*Om entledigandet
av arbetsgrupp
för sysselsättnings-
frågor i Nyköping*

sätt. Det uttalandet kvarstår. Det är inte något tecken på att vi var ovetande om att hela projektgruppen skulle avvecklas. Om länsstyrelsen, med de resurser den fick till sitt förfogande, ville att gruppen skulle slutföra sitt arbete – vilket den också gjort, för den har inkommit med en skrivelse efter det att debatten fördes i kammaren – så var det helt i sin ordning. Regeringen har naturligtvis att se på de förslag som har förts fram. Jag kan inte finna att detta skulle vara någon indikation på att vi skulle vara ovetande om vad som hände i Nyköpingsområdet. Tvärtom, herr talman, signerade jag den regionalpolitiska propositionen själv och vet väl om att den grundprincip som fördes fram där gick ut på att länsstyrelserna, med de samordningsmöjligheter som finns på länsstyrelseplanet, skulle ta över dessa arbetsgrupper. Det började bli en ganska vildväxt flora, vilket jag tror Holger Bergman vet om, i olika län. Det var därför tid att få till stånd den här samordningen, och då i länsstyrelsens egen regi. Det var därför man tilldelades en resurs på 35 milj. kr. Av dessa pengar fick Sörmlands län 1,2 miljoner. Det tyder också på att länet fick en förhållandevis god del av medlen, i varje fall om man jämför med län i samma storleksordning.

Med detta tror jag, herr talman, att jag kommenterat Holger Bergmans inlägg.

HOLGER BERGMAN (s):

Herr talman! Den siffra som arbetsmarknadsministern anger beträffande antalet civilanställda i Nyköping är något felaktig. Tidigare fanns det ca 200 civilanställda, varav ungefär hälften blivit omplacerade. De flesta av dessa har fått arbete utanför Nyköpings kommun. Jag vet att det på grund av avflyttningarna t. o. m. har varit svårt att kunna genomföra den flygverk-samhet som man behövt upprätthålla vid flottiljen.

En annan sak är att det förekommer mycket omfattande utpendling från Nyköpings kommun. Ca 800 pendlar till Oxelösund. Det är väl O. K. och i och för sig inte så konstigt, eftersom Oxelösund och Nyköping ligger inom samma region. Men vad som inte är tillfredsställande är att kanske över 1 000 personer pendlar till Stockholmsområdet. Tack vare pendlingen och på grund av inflyttning till östra Sörmland under senare år har vi i Nyköpings kommun kunnat upprätthålla vårt befolkningsunderlag, vilket har varit positivt. Utvecklingen har emellertid svängt under det senaste året, om än i liten omfattning.

Som arbetsmarknadsministern säkert förstår gäller denna debatt kanske inte så mycket vad arbetsmarknadsministern har gjort genom att entlediga arbetsgruppen för sysselsättningsfrågor i Nyköping utan mer vad kommunen kan få i stället för förlorade arbetstillfällen. Anslaget om 35 milj. kr. under två på varandra följande år är självfallet bra för de områden som strukturomvandlas, men det är inte fallet i Nyköping. Det är väl egentligen för strukturomvandling som dessa pengar är avsedda. I Nyköping har vi tidigare fått sådan hjälp. Det gällde en strukturomvandling vid Skandinaviska Glödlampfabriken AB under åren 1975 och 1976. På det viset klarades ett drygt hundratal arbetstillfällen, främst för kvinnor och ungdomar. Detta var

*Om tillvaratagan-
de av vissa eko-
nomiskt och veten-
skapligt värdefulla
områden i Skåne*

på den socialdemokratiska regeringens tid, då för resten arbetsmarknadsministern hette Ingemund Bengtsson. Vi har alltså goda erfarenheter av sådana åtgärder, men det är inte det som det är fråga om nu.

Vad det nu gäller är att vi måste ha en direkt ersättning för nedläggningen av F 11, dels för att kunna utnyttja de anläggningar som finns där, dels naturligtvis för att kunna upprätthålla sysselsättningen i regionen. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern, såsom han sade här mot slutet i sin replik, positivt kommer att medverka till att vi får någon del av de verksamheter som jag nämnde: pilotskolan, utbyggnaden vid Studsvik m. m.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Om tillvaratagande av vissa ekonomiskt och vetenskapligt värdefulla områden i Skåne

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara Bertil Fiskesjös (c) den 5 maj anmälda interpellation, 1979/80:197, och anförde:

Herr talman! Bertil Fiskesjö har frågat mig om jag är beredd att verka för ett tillvaratagande i sitt nuvarande skick av de genetiska värden inom flora och fauna som finns inom vissa i interpellationen angivna områden på Skånes västkust samt för ett förhindrande av den förstörelse av dessa värden som varje form av exploatering här innebär.

Skyddet av värdefull natur sker främst genom den fysiska riksplaneringen och tillämpningen av naturvårdslagens regler.

I den fysiska riksplaneringen tas fram riktlinjer för planeringen av bebyggelse och annan verksamhet. Skyddet av värdefull naturmiljö är därvid en väsentlig del.

I de enskilda fallen kan länsstyrelsen med stöd av naturvårdslagen förordna om naturreservat eller naturvårdsområde. Hotade växt- eller djurarter kan fridlysas. Vissa typer av verksamhet som negativt kan påverka naturmiljön, som t. ex. täkt eller vägdragningar, kräver tillstånd av eller samråd med länsstyrelsen.

Bertil Fiskesjö framhåller i sin interpellation särskilt betydelsen av att den naturliga miljön för olika organismer bevaras och skyddas och att ett så brett genetiskt material som möjligt därmed kan bibehållas. Jag delar denna bedömning. Det är också bl. a. utifrån sådana aspekter som länsstyrelserna gör sina bedömningar av behovet av naturvårdsförordnanden av olika slag.

De av Bertil Fiskesjö särskilt angivna områdena ligger inom vad som i den fysiska riksplaneringen anges som högexploaterad kust. Regeringen har därför också i beslut med anledning av planeringsskedet i den fysiska riksplaneringen uttalat dels att det är angeläget att de strandområden i bl. a. denna del av Skåne som ännu är obebyggda bevaras obebyggda, dels att det i

dessa områden är särskilt angeläget att naturvårdens intressen säkerställs bl. a. genom förordnanden enligt naturvårdslagen. Stora delar av de ifrågavarande områdena har i dag också skydd genom naturvårdsförordnanden. På grundval av bl. a. naturvårdsplanen för Skåne pågår vidare arbete med att se över det skydd som finns i dag.

Av vad jag anfört framgår att länsstyrelsen och naturvårdsverket, dvs. de myndigheter som i första hand har att pröva formerna för skyddet av de angivna områdena, är fullt medvetna om de problem det här är fråga om och arbetar med att lösa dem. Min bedömning är därför att de konflikter som kan uppstå bör kunna lösas på ett för naturvården acceptabelt sätt.

BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation.

Även i ett land som vårt med totalt sett stora markresurser i förhållande till befolkningstalet har markanvändningen blivit en allt viktigare och känsligare fråga. Vi har blivit alltmer uppmärksamma på att vi i större utsträckning på ett förutseende och planerat sätt måste vårda våra marker. De är inte en resurs som utan vidare eller hur som helst kan exploateras för kortsiktiga ekonomiska syften. Snabba förändringar i markanvändningen får långsiktiga konsekvenser, och det kan ofta i praktiken vara ogörligt att reparera de skador som sker. Vården som vi först i efterhand upptäcker att vi spolerat kan vara omöjliga att återställa. Det gäller således på det här området att i allra högsta grad tänka efter före. Den ökade medvetenheten om problemen på det här området har, som jordbruksministern framhåller, lett till en vittomfattande fysisk riksplanering och till en naturvårdslagstiftning som griper in i och reglerar markanvändningen. Man kan också säga att den omständigheten att det ofta uppstår konflikter, segslitna och svårlösta sådana, är ett tecken på att allmänheten på ett mycket engagerat sätt tar ställning vid intressekollisioner.

Att sådana förekommer ideligen vet vi. Det är många vart för sig berättigade intressen som skall tillgodoses eller vägas mot varandra. Jorden skall användas för en ekonomiskt lönande jordbruks- och skogsdrift. Bostäder, industrier och vägar måste byggas på marken. Turism och organiserad rekreation kräver markområden. Och sist men inte minst: naturvård och naturvårdens intressen skall tillgodoses.

Dessa senast nämnda intressen har tyvärr ofta kommit på undantag när alla andra tryckt på med sina krav – det kommer vi inte ifrån. Område efter område som från början har varit tänkt att avsättas för naturvården har naggats i kanten eller helt exploaterats. Andra intressen har haft starkare förespråkare, de omedelbara exploateringsbehoven har ansetts vara påträngande och angelägna och naturvården har fått ge vika. Inte så sällan sker detta genom en beslutsprocess – markköp, stadsplanering, dispenser och perifera intring – som gör att de slutliga resultaten ibland kommer som en för många oväntad följd av en utveckling som pågått under årtal utan att man varit riktigt uppmärksam på vad som är på gång eller vad som kommer

Om tillvaratagande av vissa ekonomiskt och vetenskapligt värdefulla områden i Skåne

Mandagen den
19 maj 1980

*Om tillvaratagan-
de av vissa eko-
nomiskt och veten-
skapligt värdefulla
områden i Skåne*

att bli den samlade summan av det som är på gång.

Min interpellation har initierats av förespråkare för naturvärden i det område som jag kommer ifran. De är ängsliga för att de kustområden som jag nämnt i min interpellation kan komma – t. ex. genom den process som jag nyss antytt – att delvis tas i anspråk för verksamheter som skulle innebära allvarliga och bestående intrång. Det gäller t. ex. planer på byggande av stugbyar, utfyllnader i havsbandet och t. o. m. avfallsdeponeringar. Plötsligt – säger mina ängsliga sagesmän och -kvinnor – står vi där. De områden som vi trodde skulle vara skyddade blir undan för undan exploaterade. Planer för detta är redan på gång. Och de har enträget uppmanat mig att slå larm.

Helt allmänt är, som jordbruksministern väl känner till, de orörda områden som finns kvar i västra Skåne få. De allemansrättsligt tillgängliga områdena är också per capita räknat ytterligt små – minst i Sverige. Trycket är således särskilt hårt i detta område, och man kan naturligtvis tacka försynen – den danska, får man väl tillägga – för att det planerade brobygget mellan Malmö och Köpenhamn såvitt man nu kan förstå inte kommer till stånd. Det hade varit katastrofalt bl. a. ur de här aspekterna.

Vi måste således – alla andra konkurrerande intressen till trots – vara mycket aktsamma om de områden som fortfarande finns kvar här nere. De är på längre sikt ovärderliga för dem som bor i området – att vandra i, att njuta av, att uppleva, att studera och att forska omkring. Kortsiktiga exploateringsintressen, hur de än motiveras, bör således få vika, hur smärtsamt det än kan vara i enskilda fall för dem som har att företräda konkreta utbyggnadskrav.

Jag är naturligtvis medveten om att jordbruksministern inte kan gå in med bestämda uttalanden i detaljfrågor som enligt gällande författningar skall handläggas av kommuner och statliga myndigheter, men jag är mycket tacksam för den i sak positiva inställning som genomsyrar hans anförande i de frågor som jag aktualiserat. Den kommer naturligtvis att noteras av alla som har med de här frågorna att göra och förhoppningsvis också att påverka handläggningen. Som besvärshandlingar kan sådana här fall naturligtvis sämningom hamna på jordbruksministerns bord.

Jordbruksministern deklarerar avslutningsvis sitt förtroende för de myndigheter som har att handlägga dessa frågor. "Min bedömning är därför att de konflikter som kan uppstå bör kunna lösas på ett för naturvärden acceptabelt sätt", säger han i slutet av sitt svar. Quod demonstrandum erat, hette det vid bevisföringen i den gamla geometrin: Vilket skulle bevisas. Vi får se hur det går. Naturvårdarna är skeptiska, inte mot den gamla geometrin men mot den politiska beslutsgångens för naturvärden ofta irrationella vägar.

De meningar som föregår slutmeningarna i jordbruksministerns svar är särskilt angelägna att ta fasta på även för vederbörande myndigheter. Jordbruksministern erinrar där om att regeringen tidigare uttalat "att det är angeläget att de strandområden i bl. a. denna del av Skåne som ännu är obebyggda bevaras obebyggda" samt "att det i dessa områden är särskilt angeläget att naturvårdens intressen säkerställs bl. a. genom förordnanden

enligt naturvårdslagen". Det bör ge de naturvårdande myndigheterna ytterligare råg i ryggen. Strandängarna skall bevaras, det bör vara innebörden av jordbruksministerns deklaration.

Jag skulle ha kunnat sluta här, men det skall jag inte göra. Det finns nämligen i min interpellation ett tema som jordbruksministern visserligen berör men som jag ytterligare vill lyfta fram. Genom människans expansion och ingripanden av allehanda slag minskar ständigt artrikedomen inom såväl fauna som flora. Det är många djur som helt försvunnit, andra är utrotningshotade eller förekommer mycket sparsamt. Detsamma gäller – vilket är mindre omdebatterat – för växterna. I en undersökning som gjorts på nordisk basis och som ingalunda är fullständig visas att utöver de djurarter som helt försvunnit 23 djurarter kan betraktas som akut hotade och många andra förekommer mycket sällsynt. Av växtarterna har man endast undersökt de s. k. kärleväxterna. Av dessa betraktas 24 arter som akut hotade och 60 arter har angetts som mycket sårbara. Många arter förekommer endast på lokalt begränsade områden.

Som jag framhallit i min interpellation betyder denna utveckling inte endast att naturmiljön blir utarmad och allt mindre varierad. Den innebär också en utarmning av det totala genmaterial som står till förfogande t. ex. för växtförädlingen. Detta har man sökt möta på olika sätt, bl. a. genom att inrätta s. k. genbanker. I vad gäller djur pågår det många olika försök med uppfödningar och återinplanteringar av djurarter som är hotade eller som har försvunnit, i den mån de över huvud taget finns att tillgå. Dessa räddningsaktioner är naturligtvis av stort värde. Den bästa och säkerligen också ur ekonomisk synpunkt mest fördelaktiga genbanken är dock organismernas egen naturliga miljö. Att ta till vara dessa miljöer och skydda dem är av stort vetenskapligt värde, och det är också av värde ur rent ekonomisk synpunkt för växtförädlingen på sikt – de flesta initierade är övertygade därom.

Nu är det så att de strandområden som jag har nämnt i min interpellation är av stort intresse just ur de aspekter som jag här berört. Det gäller djurlivet; här finns arter som inte finns någon annanstans eller som är ytterligt sällsynta. Det gäller växtlivet, där artrikedomen är mycket stor. Jag skall inte här göra någon detaljuppräknning. Jag vill bara nämna att av de hotade eller sårbara växtarter som omfattas av den nordiska undersökningen, som jag nyss nämnde, finns ett 40-tal i området. Och många av dessa växter är mycket sällsynta.

Genom samtal med naturvårdsintresserade och genom att studera dessa områden har jag bibringats den uppfattningen att de här aspekterna hittills inte tillräckligt beaktats när naturskyddet vägts mot andra intressen. Kunskapen om vilka värden som hotas har varit begränsad till en förhållandevis liten krets människor som inte lyckats få genomslag för sina insikter. När jordbruksministern framhåller att alla inblandade är fullt medvetna om de problem det här gäller, så är det med stor sannolikhet en överdrift.

Men jag tar fasta på att jordbruksministern säger sig dela min bedömning

---

Om tillvaratagande av vissa ekonomiskt och vetenskapligt värdefulla områden i Skåne

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om gymnasieut-
bildningen för
döva och gravt
hörselskadade*

att det är viktigt att den naturliga miljön för olika organismer bevaras och skyddas, så att ett brett genetiskt material därmed kan bibehållas. Detta är alltså en särskild anledning att bevara de aktuella strandängarna.

Vad som enligt min mening skulle behövas vore en mera systematisk genomgång av särskilt hotade lokaler ur just de här aspekterna. Intrång och ödeläggelser sker ju normalt inte på grund av någon ond vilja utan på grund av bristande insikt om vilka värden som hotas.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag vill bara påminna om att ifall en sådan planerad verksamhet som Bertil Fiskesjö angivit skulle ta fastare form, så är det ytterligare två skydd som skall användas, nämligen prövning enligt dels miljöskyddslagen, dels vattenlagen. Jag skall naturligtvis inte här gå in på en bedömning av hur en sådan prövning skulle utfalla. Men jag försäkrar att vi kommer att följa den här frågan med stor vaksamhet – och jag tror jag törs säga med samma intresse som det Bertil Fiskesjö har visat i interpellationen.

BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för detta kompletterande svar. Det visar att jordbruksministern är medveten om vilka problem det här gäller. Och jag kan försäkra jordbruksministern att naturvårdsintressena i den region som jag representerar uppskattar i allra högsta grad att jordbruksministern så bestämt har deklarerat i vilken riktning behandlingen av exploateringsfrågor i dessa områden bör gå.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Om gymnasieutbildningen för döva och gravt hörselskadade

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara Margot Håkansson's (fp) den 23 april anmälda interpellation. 1979/80:185, och anförde:

Herr talman! Margot Håkansson har ställt följande tre frågor till mig:

1. Anser statsrådet det möjligt att bereda alla gravt hörselskadade eller döva ungdomar som så önskar gymnasieplats i Örebro?
2. Vad avser statsrådet att göra för att bereda vuxna döva eller gravt hörselskadade möjlighet till gymnasieutbildning?
3. Finns dövtolkar i tillräckligt antal vid gymnasiet i Örebro för att göra undervisningen meningsfull för eleverna där?

Jag har i budgetpropositionen för budgetåret 1980/81 (prop. 1979/80:100 bil. 12 s. 306–307) bl. a. redovisat att utbildningskapaciteten vid gymnasieskolan för gravt hörselskadade i Örebro under nästa läsår bör dimensioneras för ca 250 elever jämfört med ca 200 innevarande läsår. Jag har därvid utgått ifrån den bedömning av utbildningsbehovet vid skolan som integrationsut-

---

*Om gymnasieut-
bildningen för
döva och gravt
hörselskadade*

redningen (U 1978:07) gjort i sitt betänkande Gymnasial utbildning för döva och gravt hörselskadade i Örebro (Ds U 1979:14). För att kunna ta emot de elever som går ut från specialskolan för döva och hörselskadade erfordras enligt utredningen ca 220 platser under läsåret 1980/81. Ytterligare platser behövs dessutom enligt utredningens bedömning för att man skall kunna ta emot elever från grundskolans hörselklasser och ett antal vuxna elever. På grund av att undervisningen under läsåret 1980/81 dimensioneras för 250 elever kan även de elevkategorier som berörs i Margot Håkanssonns två första frågor få plats.

Frågan om dimensionering av verksamheten under därpå följande budgetår kommer att beredas i samband med det årliga budgetarbetet och i vanlig ordning underställas riksdagens prövning.

Såsom även redovisats i budgetpropositionen går nu gällande avtal mellan staten och Örebro kommun om den gymnasiala utbildningen för gravt hörselskadade i Örebro ut den 30 juni 1980. Förhandlingar mellan parterna om ett nytt avtal för tiden därefter har nyligen inletts. I det sammanhanget tas även upp frågan om statsbidrag till kommunen för att anställa bl. a. teckenspråkstolkar. Regeringen, som i budgetpropositionen begärt riksdagens bemyndigande att sluta nytt avtal med Örebro kommun, kommer senare att inför riksdagen redovisa vad som överenskommit mellan parterna. I avvaktan härpå vill jag inte nu göra något särskilt uttalande beträffande behovet av teckenspråkstolkar.

MARGARETA ANDRÉN (fp):

Herr talman! Margot Håkansson är på grund av engagemang i hemorten förhindrad att ta emot interpellationssvaret. Jag ber därför att i hennes ställe få tacka statsrådet Mogård för svaret.

Det är allvarligt när döva eller gravt hörselskadade avvisas från fortsatta studier i gymnasieskolan på grund av platsbrist.

Döva kan ju inte höra, och de blir oerhört isolerade, eftersom de flesta människor som är hörande inte kan teckenspråket.

Varje dag stöter döva människor på oöverstigliga hinder för att kunna delta i vanligt samhällsliv. På grund av att det saknas tolkar inom många områden är det svårt, för att inte säga omöjligt, för döva och gravt hörselskadade att leva ett något så när normalt liv.

De får väldigt få impulser och blir mycket lätt isolerade.

Yrkesvalet blir starkt begränsat och blir ytterligare insnört, om utbildningsplatser inom gymnasieskolan saknas.

I svaret säger statsrådet att platserna vid gymnasieskolan i Örebro bör dimensioneras för 250 elever 1980/81. Det är Örebro kommun som sagt upp nu gällande avtal med staten, eftersom kommunen anser att statsbidraget inte täcker de verkliga kostnaderna.

Hyser statsrådet ändå förhoppningar om att kunna utvidga elevantalet vid gymnasiet i Örebro, som är det enda specialgymnasiet för döva och gravt hörselskadade i landet?

Det är naturligtvis svårt att säga något om hur detta avtal kommer att se ut.

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om gymnasieut-
bildningen för
döva och gravt
hörselskadade*

men jag skulle vilja påpeka, att om undervisningen skall bli meningsfull, krävs ordentliga resurser för anställning av teckenspråkstolkare i tillräckligt antal. F. n. finns det stora brister, och därför blir undervisningen också av mycket dålig kvalitet för många av dessa gymnasieelever.

Jag vill fråga hur man skall lösa problemen för de elever som nu inte kommer in vid gymnasiet i Örebro.

Tre elever vid Vänerskolan i Vänersborg har fått besked om att de inte har möjlighet att få gymnasial utbildning i Örebro. Andra utbildningsvägar är stängda för dessa elever på grund av deras hörselhandikapp.

Vidare vill jag fråga hur möjligheterna blir för vuxna hörselhandikappade som önskar gymnasial utbildning. Kommer de att få något erbjudande från myndigheterna om vad som kan erbjudas dem av fortsatt utbildning på gymnasienivå?

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar har vi i vår beräkning av antalet platser utgått från integrationsutredningens bedömning. Jag har ingen anledning att ifrågasätta den.

Enligt uppgift har intagningsnämnden i Örebro kommun begränsat antalet platser för döva och gravt hörselskadade elever till 200 också för nästa läsår, trots att man från statens sida har medgivit en dimensionering på 250. Såvitt jag kan förstå har Örebro kommun gjort detta i avvaktan på att ett nytt avtal skall slutas mellan staten och kommunen om verksamheten i Örebro för döva och gravt hörselskadade gymnasieelever.

Som jag redovisat i mitt svar har förhandlingar om sådant avtal nu inletts. Jag räknar med att så snart avtal slutits mellan parterna skall Örebro kommun i sin gymnasieskola ta emot det antal elever som angivits i budgetpropositionen.

MARGARETA ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för det kompletterande svaret.

Jag kan mycket väl förstå att det kan vara svårt för statsrådet att ge något säkert löfte beträffande de elever som sökt men av ekonomiska skäl ej antagits till gymnasiet i Örebro, eftersom förhandlingarna med Örebro kommun ännu inte avslutats. Men jag förutsätter och hoppas att statsrådet Mogård kommer att göra allt som kan göras för att ge de döva och gravt hörselskadade eleverna erforderlig gymnasieutbildning.

I avvaktan på ett eventuellt riksgymnasium för hörselskadade bör ju målsättningen vara att försöka få så många platser på gymnasiet i Örebro att alla som söker dit också kan komma in där. Det är svårt att tänka sig att ekonomiska skäl skulle få vara hinder i de här fallen. Vi känner till tre elever som sökt gymnasieplats men avvisats, och eventuellt kan det finnas fler i samma situation. Det är oerhört viktigt att de hörselskadade eleverna kan få samma chans som alla andra elever till en gymnasieutbildning.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Min ambition har jag angivit i och med att vi i budgetpropositionen skrivit att dimensioneringen bör vara 250 platser.

Avtalet mellan Örebro kommun och staten skall självfallet också ta upp de ekonomiska faktorerna – detta torde vara en av huvudpunkterna. Avtalet sluts ju mellan två parter, och jag kan inte tänka mig annat än att man skall komma fram till en överenskommelse i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 146

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om konsumtions-
utbildningen vid
landstingskommunala
gymnasie-
skolor*

§ 9 Om konsumtionsutbildningen vid landstingskommunala gymnasieskolor

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Lennart Brunanders* (c) den 9 april anmälda interpellation, 1979/80:174, till utbildningsministern, och anförde:

Herr talman! Lennart Brunander har i en interpellation frågat utbildningsministern vilka åtgärder han ämnar vidta för att riksdagens beslut (UbU 1977/78:7) angående värdet av genomgången landstingskommunal konsumtionsutbildning vid tillträde till högskolestudier på ett tillfredsställande sätt når ut till berörda parter.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Innan jag går in på det egentliga svaret på interpellationen vill jag passa på att uttrycka min tillfredsställelse över att jag genom den framställda interpellationen nu får tillfälle att närmare redogöra för de åtgärder som regeringen vidtagit och som ligger helt i linje med syftet med herr Brunanders interpellation. Interpellanten har aktualiserat en fråga som även för mig är mycket angelägen.

Mot bakgrund av riksdagens ställningstagande i fråga om konsumtionsutbildningen vid den landstingskommunala gymnasieskolan genom beslut den 19 januari 1978 erinrade regeringen skolöverstyrelsen (SÖ) om vad utbildningsutskottet anfört rörande

1. angelägenheten av att berörda gymnasieskolelever får information om att kortare specialkurser om sammanlagt fyra terminer kan återopas för erhållande av allmän behörighet till högskolestudier,

2. angelägenheten av att universitets- och högskoleämbetets (UHÄ) och SÖ:s information beträffande särskilda förkunskapskrav inom konsumtionsområdet samordnas så att tvekan inte behöver uppstå om den landstingskommunala konsumtionsutbildningens och lanthushållsutbildningens ställning i utbildningssystemet.

3. värdet av genomgången specialkurs inom konsumtionsområdet vid urval till barnskötarutbildning,

4. översyn av gällande bestämmelser om åldersgränser vid intagning till barnskötarutbildning vid gymnasieskola resp. kommunal vuxenutbildning.

Måndagen den
19 maj 1980

*Om konsumtions-
utbildningen vid
landstingskommunala gymnasie-
skolor*

Regeringen har således uppmärksammat berörda myndigheter på vad riksdagen anfört i frågan.

Information om vilka utbildningar som ger behörighet för högskolestudier finns i olika informationsmaterial som på central nivå ges ut av SÖ, arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och UHÄ. SÖ sprider sin information framför allt genom det omfattande material som delas ut till eleverna i grundskolans årskurs 9. Som exempel kan nämnas skriften Att välja studieväg. UHÄ ger sin information genom utbildningsplaner, utbildningsbeskrivningar, broschyrer om olika sektorer inom högskolan samt anvisningar för anmälan till högskolan.

Antalet specialkurser som ensamma eller i kombination med andra utbildningar ger behörighet till högskolestudier liksom antalet specialkurser genom vilka man kan uppfylla de särskilda behörighetskraven är mycket omfattande. Det har därför visat sig svårt att i ett centralt utgivet informationsmaterial räkna upp alla dessa utbildningar med de förbehåll och inskränkningar som kan tänkas gälla. Man har i stället valt att uttrycka informationen genom förenklingar, t. ex. tvåårig gymnasieskola eller motsvarande, hemteknisk specialkurs eller motsvarande (t. ex. lanthushållsskola). Detta tillvägagångssätt täcker de flesta informationsbehov och gör materialet mer lättöverskådligt för användarna.

Vidare förekommer en omfattande kontakt mellan å ena sidan studie- och yrkesvägledningspersonal vid skolor, arbetsförmedlingar och högskolor och å andra sidan sökande till utbildningarna. Vid sådana tillfällen kan ges en mera ingående och detaljerad information av sådan karaktär som inte kan rymmas i centralt utarbetat informationsmaterial.

LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Mogård för svaret.

Jag tycker det är bra att statsrådet har en positiv inställning i denna fråga. Men jag tror ändå att statsrådet tecknar en något ljus bild av verkligheten, sådan som den är. Jag skall bara läsa upp några rader ur ett brev från en rektor på en sådan här skola. Han skrev till mig häromdagen: "Humöret är väl inte precis på toppen. Somliga skolor känner sig nedläggningshotade eller vet inte hur politikerna tycker och tänker. Ett par tre skall läggas ner med utgången av detta läsår."

Det är väl ungefär så som man ute i skolorna på många håll upplever situationen, och jag kan själv, som tidigare aktiv inom utbildningsnämnden hemma i länet, tala om att den bild som man fick från SÖ i fråga om denna utbildning ofta var mycket negativ. När vi gick in till SÖ för att diskutera andra utbildningsbehov pekade man på att vi hade landstingskommunal konsumtionsutbildning och att denna inte är så nödvändig när det finns en kommunal konsumtionsutbildning. Man slipper då bygga ut andra utbildningar, som ligger vid sidan om, och behöver inte särskilda lokaler härför.

Detta ledde till att politikerna ofta började fundera över om inte denna utbildning ändå hade fog för sig. På många håll har förslag framlagts om att

---

*Om konsumtions-
utbildningen vid
landstingskommunala gymnasie-
skolor*

man skall lägga ner dessa lanthushållsskolor. Man har den uppfattningen att utbildningen där ingenstans leder – för dem som vill få högskoleutbildning är det inte av något värde att genomgå dessa kurser.

Statsrådet Mogård har ju liksom utbildningsutskottet tidigare visat att det inte ligger till på det sättet. Men ändå är den uppfattningen vitt spridd. Därför är det viktigt att få bort den.

På grund av att den här uppfattningen spritts har antalet sökande gått ned. De skolor som för några år sedan hade dubbelt så många sökande som antalet platser som stod till förfogande har nu i vissa fall problem med att få tillräckligt många sökande. Men enligt de uppgifter jag har fått fram fyller man än så länge platserna gott och väl. Då är det viktigt att de människor som sysslar med yrkesvägledning eller studievägledning kan tala om att den här utbildningen ändå ger något positivt för dem som genomgår den. Jag för min del anser att denna utbildning är oerhört viktig, och jag har kunnat konstatera att även statsrådet tycker så. Vi måste därför ha till gemensam uppgift att försöka ge människor som sysslar med studievägledning och med dessa frågor över huvud taget ute i länen och i landstingen intrycket att utbildningen måste finnas kvar. Det är inte så att alla som behöver en sådan här utbildning också vill genomgå den tvååriga konsumtionsutbildning som vi har i den kommunala skolan, och därför är det viktigt att det här alternativet finns.

Utbildningen bedrivs där kanske också på ett litet annat sätt. Den ger på ett år en fördjupad kunskap i konsumtions- och konsumentfrågor. Det är även en ganska bra utbildning när det gäller textilier, vävning och allt som har med detta att göra.

De flesta av dessa skolor är sådana att de har ett internat. Det ger en social träning, som i sig har ett värde. Vi lever i dag i ett samhälle där det blir allt viktigare att vi tar till vara våra resurser när det gäller mat, textilier, kläder och annat. Det gäller för oss att utbilda oss på detta område och detta på ett så bra sätt som möjligt, så att vi kan ta till vara allt det som går att ta till vara. Det gör också dessa skolor på ett alldeles utmärkt sätt. Vi bevarar även ett ganska viktigt kulturvärde genom att ha de här skolorna kvar.

Det var mot denna bakgrund som jag framställde min interpellation. Även om svaret som jag ser det är positivt, känner jag ändå en viss tvekan, ty det är inte riktigt den bild man möter då man pratar med människor; de upplever inte alltid saken på detta sätt. Därför skulle jag vilja komplettera statsrådets svar genom att ställa ett par frågor: När framförde regeringen dessa synpunkter till SÖ? Skedde det omedelbart efter det beslut riksdagen fattade, och på vilket sätt följer regeringen upp beslutet och kontrollerar att SÖ verkligen går ut till berörda parter med den information som man här vill ge?

Herr talman! Därmed tackar jag än en gång för svaret.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Som jag redan sagt delar jag Lennart Brunanders uppfattning om värdet av den landstingskommunala konsumtionsutbildningen. Jag

---

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

tycker att vi bör vara glada åt att också riksdagen i och med sitt beslut från 1977 givit uttryck för samma inställning.

Jag tror att Lennart Brunander har rätt i att det här föreligger ett informationsproblem, men jag vill nog påstå att regeringen därvidlag gjort vad som från dess sida kan göras. Datum för när vi gjorde det framgår faktiskt av interpellationssvaret. Det var den 19 januari 1978.

Jag tror att jag kan hävda detsamma beträffande SÖ, AMS och UHÄ. Nu tror jag vi behöver hjälp av dem som anordnar sådan här utbildning och av alla dem som delar vår uppfattning om den här utbildningens värde. Det var mot denna bakgrund jag välkomnade Lennart Brunanders interpellation. Inte minst den här debatten kan förhoppningsvis dra uppmärksamhet till problemet. Men jag vill också säga att det gäller att hos eleverna marknadsföra den här utbildningen. Jag tror inte alls att det bara har med *behörighet att göra*. Anledningen till att elever hellre väljer den kommunala konsumtionslinjen är troligen att utbildningsmöjligheterna ofta ligger närmare hemmet. Lanthushällsskolorna är ofta internat. Sadana har ju sitt värde och sin tjusning, men de kräver kanske som sagt litet marknadsföring, för sist och slutligen har eleverna ända sitt fria val.

LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för det kompletterande svaret. Jag håller med statsrådet om att marknadsföringsfrågorna här är oerhört väsentliga. De parter som är viktiga i det här sammanhanget är dels skolorna själva, dels landstingen som har dessa skolor, dels också de ute på grundskolan som ger informationer till eleverna. Vi har gemensam uppgift att se till att denna information ges på ett sådant sätt att skolornas fortbestånd möjliggörs och att eleverna verkligen får kännedom om hur bra denna utbildning egentligen är.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Om åtgärder för att förbättra invandrarelevernas situation

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Göran Perssons* (s) den 17 april anmälda interpellation. 1979/80:182, och anförde:

Herr talman! Göran Persson har i en interpellation frågat mig vilka åtgärder och vilka förslag jag tänker ta initiativ till för att förbättra invandrarelevernas situation.

Inledningsvis vill jag erinra om att hemspråksreformen, som trädde i kraft den 1 juli 1977, innebar att både hemspråksundervisningen och stödundervisningen i svenska för invandrarbarn reformerades i grund- och gymnasieskola. Samtidigt infördes en ny lärarkategori i skolväsendet, hemspråkslärarna. Kommunerna fick både ökade resurser och ökat ansvar för invandrarundervisningen.

Denna omfattande reform har således tillämpats i knappt tre år. Samtidigt

---

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

som jag instämmer i interpellantens åsikt om reformens målsättning vill jag understryka att jag anser det vara för tidigt att med någon större bestämdhet uttala sig om dess effekter.

Emellertid vill jag i detta sammanhang påpeka att, som ett led i regeringens uppföljning av hemspråksreformen, en utredning om språkminoriteter i förskolan har tillsatts 1979 med uppdrag att göra en översyn av hela frågan om språksituationen för invandrabarn i förskolan. Vidare har regeringen på försommaren 1979 givit skolöverstyrelsen (SÖ) i uppdrag att utvärdera hemspråksreformens effekter, samtidigt som försöksverksamhet skulle anordnas med jämkade timplaner för hemspråksundervisning på låg- och mellanstadierna. Inom utbildningsdepartementet har en arbetsgrupp bildats som skall följa utvecklingen av hemspråksreformen i skolan. I mars innevarande år har regeringen uppdragit åt statens invandrarverk att i samråd med socialstyrelsen, SÖ, arbetsmarknadsstyrelsen och expertgruppen för invandrarforskning kartlägga de insatser som f. n. görs för invandrarungdom inom olika myndigheters ansvarsområden. Kartläggningen skall avse såväl invandrarungdomars sociala förhållanden som deras arbetsmarknads- och utbildningssituation.

Med tanke på att hemspråksundervisningen i skolan i dag sker på ett femtiotal språk och att nya språkgrupper ständigt tillkommer i samband med att vi tar emot olika flyktinggrupper är det tyvärr oundvikligt att bristsituationer uppstår, bl. a. när det gäller lärare och läromedel för invandrarundervisningen.

I vad gäller åtgärder för att motverka lärarbristen inom invandrarundervisningen föreslår regeringen i årets budgetproposition ett ökat antal antagningsplatser dels på hemspråkslärarlinjen, dels inom utbildningen för tvåspråkiga förskollärare. Vidare skall de små språkgruppernas behov av lärarutbildning kunna tillgodoses inom ramen för anslaget till fortbildning.

Under en följd av år har läromedel för invandrarundervisning åtnjutit produktionsstöd samt ett särskilt stöd till information från statens institut för läromedelsinformation. Inom SÖ pågår f. n. ett antal projekt för utveckling av läromedel för invandrare.

I propositionen 1976/77:22 om statsbidrag till hemspråksundervisning för invandrabarn framhöll jag att bidraget avsåg att stimulera kommunerna att planera sina undervisningsinsatser med hänsyn till skiftande behov inom kommunen. Regeringen föreslog att i hemspråkslärarnas arbetsuppgifter skall ingå visst icke schemalagt kontaktarbete. Propositionens förslag godkändes av riksdagen. Detta innebär bl. a. att hemspråkslärarna har ett nära samarbete med invandrabarnens familjer, så att de därmed stöder elevvårdspersonalen i dess arbete med invandrabarnen. I vad gäller elevvården i övrigt bör det poängteras att denna är en kommunal angelägenhet.

Frågan om särskilt stöd till studie- och yrkesorientering för invandrarelever övervägs f. n. inom regeringskansliet i samband med beredningen av de förslag som SÖ lagt fram om den framtida verksamheten med studie- och

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

yrikesorienteringen i skolan.

I detta sammanhang vill jag peka på att en av de reformer som det statsfinansiella läget tillåtit mig att föreslå i budgetpropositionen är ett schabloniserat statsbidrag till stödundervisning i svenska för invandrarelever i gymnasieskolan som samtidigt innebär ökade resurser. Vidare vill jag erinra om den utökning av antalet platser i hemspråkläroverutbildningen och den tvåspråkiga förskolläroverutbildningen som jag nämnde tidigare.

Avslutningsvis vill jag erinra om att eleverna på högstadiet när den nya läroplanen för grundskolan införs den 1 juli 1982 kommer att kunna studera hemspråk som tillvalsämne under sammanlagt elva veckotimmar. Därmed får invandrarelever ytterligare en möjlighet att utveckla den tvåspråkighet som behövs för att de skall kunna känna sig hemma i två kulturer.

GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet Mogård för svaret på min interpellation.

Sverige är ett invandringsland. Snart kommer det att finnas en miljon invandrare eller barn till invandrare i vårt land. Detta skapar naturligtvis många problem, vilket bl. a. berörs i min interpellation. Jag tycker dock att det är angeläget att ständigt framhålla att våra invandrare också måste ses som en stor resurs, särskilt i undervisningen. Genom invandrareleverna och deras föräldrar kan de svenska eleverna på ett naturligt sätt komma i kontakt med andra kulturer och livsmönster. För skolan gäller det att förstå detta och rätt utnyttja exempelvis invandrarnas egna organisationer i ett sådant arbete.

Invandrarna tillhör till övervägande delen arbetarklassen, vars problem och svårigheter de delar. I regel är besvärligheterna ännu mer markerade för invandrarna. De har ofta de smutsigaste, tristaste och sämst betalda jobben. Barnen växer upp i socialt sett hårt utsatta miljöer. Allt detta påverkar barnens skolgång.

Detta är utgångsläget, och det är beskrivet i ett otal utredningar. Knappast någon grupp är så noga kartlagd som invandrarna. Vad det nu gäller är att omsätta kunskaperna i praktisk handling. Uppgiften är att genomföra reformer som förändrar den vardag som invandrarna och deras barn upplever.

Särskilt på skolans område finns många brister som behöver rättas till. Invandrarna är en snabbt växande grupp. Möter man inte de problem som finns, så växer de också snabbt. Det är mot den här bakgrunden jag har ställt min interpellation, och det är mot den här bakgrunden man kan instämma i regeringsförklaringens ord: "Arbetet på att förbättra hemspråkundervisningen för invandrare skall fortsätta. Särskilda ansträngningar måste göras för att stödja invandrarungdomar i skola och arbetsliv."

Interpellationssvaret är visserligen långt och utförligt, men det är tämligen innehållslöst. Studerar man det finner man att där inte ges något konkret förslag. Däremot innehåller det uttryck som markerar att det pågår en insamling av data. Jag tänker då på sådana uttryck som "uppföljning av

hemspråksreformen" och "översyn av hela frågan". Vidare sägs att man skall "utvärdera hemspråksreformens effekter" och "följa utvecklingen". Man skall också "kartlägga de insatser som f. n. görs", och förslag "övervägs".

Detta är något helt annat än regeringsförklaringens klara ord om att man skall förbättra hemspråksundervisningen och stödja invandrarungdomar i skola och arbetsliv. Dessutom är det så att två av de utredningar som statsrådet åberopar och hänvisar till i svaret tillkom under den förra regeringens tid, och det kan knappast ha varit sådana åtgärder som regeringen tänkte på när den i regeringsdeklarationen utlovade insatser för att förbättra situationen. Att dessa utredningar nu tas som exempel på gjorda insatser talar sitt eget tydliga språk.

Statsrådet hänvisar till det kärva budgetläget. Jag är medveten om att det är en avgörande och hämmande faktor när det gäller att föreslå nya kostnadskrävande reformer, men desto viktigare är det ju då att göra en medveten prioritering. I det socialdemokratiska budgetalternativet har vi inom samma ramar som regeringen lyckats lägga fram förslag med sådan profil att de svagaste grupperna på utbildningsområdet skyddas. Till dessa grupper hör invandrarna. Det är alltså inte enbart fråga om kärva ekonomiska villkor, det är också fråga om politisk vilja att styra resurserna dit där de bäst behövs.

Interpellationssvaret är något märkligt också utifrån den utgångspunkten att det helt går förbi SÖ:s nyligen framlagda förslag till handlingsprogram för att förbättra invandranas undervisningssituation. Om man jämför detta interpellationssvar med ett som gavs på en liknande interpellation för något år sedan, så finner man att vid det tillfället ville den dåvarande borgerliga skolministern inte ge några konkreta besked just i avvaktan på SÖ:s handlingsprogram. Nu har det kommit. Det är fyllt med konkreta åtgärder, både i detaljer och i mer övergripande frågeställningar. Men nu nämns det inte ens i interpellationssvaret. Jag tycker detta är märkligt, och jag vill fråga statsrådet: Hur kommer detta utförliga handlingsprogram att följas upp från regeringens sida? Den frågan anser jag berättigad mot bakgrund av att regeringen så klart har sagt i sin regeringsdeklaration att invandrarelevernas situation skall uppmärksammas och att det också skall läggas fram förslag till förbättringar.

MARGARETA PALMQVIST (s):

Herr talman! Jag vill begagna tillfället att berätta litet om de erfarenheter man har gjort i Botkyrka, där det nu finns invandrare från 90 olika nationer och där det bedrivs hemspråksundervisning på 45 olika språk. Genom att följa utvecklingen och syna den verklighet vi lever i vet vi att många både barn och vuxna där skulle behöva mycket mer stöd och hjälp för att kunna finna sig till rätta i den nya situationen. Den s. k. kulturchocken drabbar många svårt, och kommunen kan inte tillhandahålla personlig hjälp med den variationsrikedom som skulle krävas för att tillgodose alla. Kommunen kan helt enkelt inte ensam åstadkomma en tillräckligt god elevvård.

Nr 146

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

Måndagen den
19 maj 1980

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

Vi vet att färre invandrarbarn söker sig vidare till gymnasieskolan. Vi vet att de där väljer kortare utbildningar, att de oftare avbryter studierna och att det är svårare för dessa ungdomar att få arbete ute på den öppna marknaden.

Enligt uppgifter från Botkyrka socialkontor är nästan samtliga elever i årskurs 9, som inte har sökt till gymnasieskolan i höst, kända av skolläkaren på grund av att de har särskilda svårigheter i skolan. Den övervägande delen är invandrarungdomar. I samma rapport konstaterar man, att om nya bestämmelser om gymnasieskolan införs den 1 juli i år, kommer skolans uppföljningsansvar för 16–18-åringar att omfatta ca 350 ungdomar, varav de flesta är invandrare.

Om inte skolan får de rätta och tillräckliga resurserna för att klara av att möta de stora anspråk som ställs för att den skall ge invandrarelever en god undervisning, återverkar detta även på undervisningen för de svenska barnen. Det är allt fler av deras föräldrar som börjar framföra sin oro för och sitt missnöje med en undervisning som inte ger deras barn samma möjligheter att konkurrera med jämnåriga från andra orter, där skolsituationen inte är lika ansträngd.

Lärare med lång erfarenhet och stor kunnighet väljer ofta skolor med homogen sammansättning av elever. Andelen lärare utan behörighet är stor i skolor med många invandrarbarn.

Det är naturligtvis mycket som behövs – inte minst att ta till vara de kunskaper och erfarenheter som finns i våra invandrantäta kommuner och använda och utveckla kunskaperna i den utbildning av lärare som pågår, som det bl. a. talas om i interpellationssvaret. Jag tror också att det är viktigt att denna lärarutbildning sker i anslutning till områden där barn med dessa speciella svårigheter finns och att utbildningen inte läggs för långt bort från den verklighet där lärarna så småningom skall arbeta.

Det är naturligtvis viktigt att invandrantäta kommuner får extra stöd med hänsyn till de verkliga behov som uppkommit på grund av den invandrarstruktur som dessa kommuner kan ha. Det känns särskilt viktigt att nu erinra om vissa kommuners behov av extra stöd för att klara en rimlig service till invandrare. Det var ont om förslag till åtgärder i årets budget.

Riksdagen beslutade den 30 april i år att utbetalningen av en del av det kommunala skatteutjämningsbidraget skall senareläggas och att skolbyggnadsbidragen skall upphöra.

I proposition 145 om utbildning i gymnasieskolan föreslås att arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte skall tillämpas för 16-åringar. Gymnasieskolan skall erbjuda och anordna utbildning för samtliga 16-åringar som till hösten 1980 inte hittar arbete på den öppna marknaden. Det betyder för Botkyrkas del ett uppföljningsansvar för ungefär 350 elever. Om riksdagen följer regeringens förslag, kommer det att drabba flera av Botkyrkas invandrarungdomar.

I förslaget till tilläggsbudget sägs att statens utgifter nästa budgetår skall minskas med 7 miljarder. Drygt en vecka efter det att tilläggsbudgeten hade lagts fram ansåg ekonomiminister Bohman att statens utgifter nästa budgetår

måste minskas med 9 miljarder. Jag vill bara poängtera att dessa prutningar inte får drabba våra invandrarbarn. De måste få möjlighet att erhålla en skolundervisning, som ger dem en rimlig chans att klara sig i vårt samhälle. Eftersom det fortfarande fattas resurser för att detta skall bli möjligt, kan inte prutningarna få ske här.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Får jag föresla Margareta Palmqvist att i fortsättningen försöka ordna det så, att vi kan ta en debatt i taget. Det är väl knappast rimligt att vi vid detta tillfälle skall beröra en hel rad olika frågor och dessutom den totala ekonomiska situationen. Margareta Palmqvist kan kanske ange vilken summa hon anser att budgeten skall dras ned med, eftersom hon är så upprörd över beloppen 7 resp. 9 miljarder. Dessutom tycker jag att Margareta Palmqvist skall läsa på litet bättre. I den proposition angående företagsförlagd gymnasieutbildning som hon syftade på står det att läsa att invandrarkurserna icke berörs.

Beslut har faktiskt redan fattats om reformerna – nu gäller det att ge dem innehåll. Det gäller inte bara att ge ut pengar – pengarna skall också få effekt.

Får jag när det gäller situationen i Botkyrka – som Margareta Palmqvist väl vet att jag känner till – påpeka att bidragen är individrelaterade. Det finns också skatteutjämningsbidrag. Vidare sker det en skatteutjämning inom Stockholms län som Botkyrka kommer i åtnjutande av.

Visst är det riktigt, Göran Persson, att det var den socialdemokratiska regeringen som lade fram propositionen om riktlinjer för hemspråksundervisning för invandrarbarn, som f. ö. godtogs av riksdagen i betydande enighet. Men det var den första Fälldinregeringen som omsatte denna reform i praktisk verklighet. Utbildningen av hemspråkslärare startades 1977 och har allteftersom byggts ut. Jag kan i detta sammanhang också fästa uppmärksamheten på att SÖ 1979 i slutrapporten om behovet av och förutsättningarna för en tillfällig rekrytering av hemspråkslärare från utlandet – vilket SÖ som bekant inte rekommenderade – konstaterade att det främst på kort sikt och för vissa språkgrupper kommer att föreligga en brist på hemspråkslärare.

I den socialdemokratiska propositionen föreslogs att schablonbidrag till hemspråksundervisning skulle utgå för 1 veckotimme per elev. Vi ökade den resursen till 1,1 veckotimme per elev. Om man läser noggrant i interpellationssvaret – där Göran Persson bara hittar allmänna fraser om att undersöka, följa osv. – finner man faktiskt att det också finns konkreta åtgärder angivna. Jag talade t. ex. om de ökade resurserna till stödundervisningen i svenska för invandrarelever och om utökningen av antalet platser i hemspråkslärarutbildningen och den tvaspråkiga förskollärarytbildningen.

Jag är uppriktigt sagt litet bekymrad över att människor så ofta uttrycker sig så ensidigt och tvärsäkert negativt om reformerna på detta område och om invandrarbarnens situation. Jag är rädd för att det har smitteeffekter – att alla

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

går omkring och ser bekymrade ut och att de det gäller känner sig eländigt behandlade. Det är faktiskt inte så illa ställt. Jag tror att alla kan intyga att vi ligger främst i världen när det gäller att ta hand om invandrare och invandrarbarn.

Göran Persson utgör naturligtvis inget undantag när det gäller att svartmåla vad regeringen har gjort. Jag vill inte påstå att vi har gjort tillräckligt – långt därifrån. Men vi har gjort oerhört mycket i förhållande till de begränsade resurser vi har haft och de ännu mer begränsade resurser som vi nu har. Ett exempel på någonting som man går omkring och tvärsäkert påstår är att invandrarelever inte kommer till gymnasieskolan i samma utsträckning som svenska barn. Möjligen är det så, men vi vet faktiskt inte det.

I årets statistiska rapport över elever med annat hemspråk än svenska har SCB inte ansett sig kunna göra någon analys av invandrarelevernas benägenhet att övergå till gymnasieskolan, bl. a. beroende på att man använt sig av nya definitioner fr. o. m. mätningen hösten 1978. På SÖ arbetar man f. n. med en undersökning som är baserad på individmaterial. Jag har inhämtat att SÖ avser att ha en preliminär rapport klar till i höst. Men jag tror att Göran Persson och Margareta Palmqvist också har sett att tidningarna innehåller väldigt skiftande uppgifter om invandrarungdomars gymnasiebenägenhet. Därför tycker jag att man skall låta bli att bara dra fram det negativa. Kanske bör man undvika att yttra sig alltför mycket i frågan tills man har litet bättre underlag.

Angående SÖ:s handlingsprogram vill jag säga att SÖ avser att ta fram bitar av detta år från år i sina petita. Arbetsgruppen på departementet – jag nämnde den i mitt svar – följer just det här handlingsprogrammet från SÖ. Det är alltså inte så att jag inte känner till det eller att jag på något sätt glömt det. Jag trodde att vi kunde undvika att ta upp frågan den här gången, eftersom svaret ändå var tillräckligt långt. Nu har jag i alla fall fått tala om att jag vet om hur det är och att jag tror att det skall bli bra.

GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Inledningsvis talar statsrådet om hemspråksundervisningen och gör ett nummer av att det var regeringen Fälldin som var med om att sjsätta hemspråksreformen. Men vi kan väl ändå påminna varandra om att beslut om dessa reformer fattats i allra största enighet. Det skall vi naturligtvis vara glada för, eftersom det är en god utgångspunkt för ett konstruktivt arbete. Men om fel och brister upptäcks hindrar det inte att någon av oss påpekar att sådana förekommit. Det gäller ju att gå vidare och att försöka åstadkomma ytterligare förbättringar. Det handlar i det avseendet inte om svartmålning, utan det handlar helt enkelt om en vilja att förbättra för den här gruppen som i många sammanhang är svårt utsatt.

Egentligen är jag litet bekymrad över statsrådets attityd i frågan. Är det på det viset att kritik av en reform som på många sätt är bristfällig från statsrådets sida enbart uppfattas som svartmålning, så står det litet illa till. Möjligen är det fråga om ett debattrick, för i nästa mening säger statsrådet att

visserligen ligger vi långt framme internationellt sett, men vi har inte gjort tillräckligt. Kanske vittnar det om att hon i sina bästa stunder kan vara klar över att här finns saker och ting att rätta till. Det var mot den bakgrunden som jag tog upp skolöverstyrelsens handlingsprogram, eftersom där finns konkreta förslag till framgångsvägar.

Vidare kommer statsrådet också in på gymnasieintagningen. Jag tog inte upp den saken i mitt anförande, eftersom också jag – som statsrådet så riktigt förmodade – har fått signaler om att här har skett en förbättring. Men vi vet ännu inte hur det materialet ser ut. Vi bör väl avvakta med en diskussion tills vi har hela underlaget klart för oss. Invandrargruppen kan nämligen ses som en grupp som i sin tur består av väldigt många olika grupperingar. Exempelvis den finska gruppen, som är den största, har fortfarande en låg frekvens av sökande och antagna till gymnasiet. Det finns nog anledning att komma tillbaka till denna fråga.

Vidare noterade jag att statsrådet i sin replik gick förbi mitt påpekande om att det här ytterst handlar om en politisk vilja. Jag sade att väldigt många av de förslag som socialdemokraterna lagt fram i anslutning till årets budget just markerar att vi skyddar de svagaste grupperna på utbildningsområdet. Till dessa grupper hör – det är inte fråga om någon svartmålning – invandrarna och invandrabarnen. Jag noterar att statsrådet gick förbi den aspekten i mitt anförande, men det finns väl förklaringar till det. Det är väl inte så trevligt för ett statsråd att konstatera att oppositionen lägger fram förslag, som syftar till en förbättring av sakområden som statsrådet i fråga har ansvaret för. Dessutom ligger dessa förslag inom samma budgetramar som regeringen har haft att arbeta utifrån.

MARGARETA PALMQVIST (s):

Herr talman! Statsrådet Mogård tycker att jag skall läsa på, och det behöver jag säkert göra, men jag skall inte gå i svaromål på alla påståenden här. Jag vill bara meddela att jag inte tar ställning till *hur* prutningen, som jag tror är ofrånkomlig, skall ske och om det skall bli 7 eller 9 miljarder eller någon annan siffra. Däremot tycker jag som socialdemokrat att det känns väldigt angeläget att värna om de svaga och deklarerar att prutningen inte får drabba dem som är allra mest utsatta.

Statsrådet tycker att vi ibland ser litet väl svart på situationen och tror att alla invandrare – barn, ungdomar och familjer – är eländigt behandlade. Så är det inte, och det håller jag också med om. Men jag kan konstatera i en rapport som är framlagd i januari 1979 att bara 30 % av invandrareleverna i Botkyrka gick vidare till gymnasieskolan, att jämföras med 90 % av övriga elever. Det är alltså en kall siffra.

Man vet i dag på arbetsförmedlingen att de elever som inte kommer in på gymnasieskolan till stor del är invandrarungdomar som inte heller får arbete på öppna marknaden och som verkligen behöver och har nytta av vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det går att hjälpa en hel del av dem, men för det krävs resurser, och det är av det skälet jag tyckte att det kändes angeläget att ta till orda i den här debatten.

Måndagen den
19 maj 1980

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

Utan medel kommer vi inte så långt, men med medel kan vi göra en hel del. Vi har lärt oss att göra en hel del för att hjälpa de här barnen och ungdomarna som det känns verkligen angeläget att göra.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Slå vakt om de svaga – det står också i regeringsförklaringen. Jag kommer inte just nu ihåg exakt hur det är formulerat, men eftersom Göran Persson tydligen studerat den ordentligt kanske han kan tala om för mig vad det står. I varje fall är det den innebörden.

Jag tycker inte att det är lämpligt, Margareta Palmqvist, att föregripa debatten om företagsförlagd gymnasieutbildning, men det är ju faktiskt för dem som inte kommer in på gymnasieskolan som den propositionen är avsedd. Det är fråga om att ge dem utbildning, inte att halla dem sysselsatta i väntan på att tiderna skall bli bättre eller någonting sadant. Avsikten är att göra dem bättre rustade att möta vuxenlivet.

Göran Persson tror att jag ägnar mig åt debattrick. Det gör jag rätt ofta, det vill jag gärna medge, men när jag varnade för effekterna av *ensidig* negativ kritik var det inte ett debattrick. Det bekymrar mig faktiskt att det så att säga har blivit på modet att underkänna eller i varje fall nedvärdera reformerna och uppförstora de svårigheter som otvivelaktigt finns. Självfallet skall fel och brister påpekas. Självfallet finns det fel och brister, och kritik måste tillåtas. Men den får inte vara ensidig.

Låt mig säga också att när oppositionen lägger fram förslag som jag anser vara förbättringar, skall jag gärna både muntligen och skriftligen intyga att så har skett. Jag har inte sett det ännu.

Slutligen vill jag komplimentera Göran Persson för en ny uppfinning, ett nytt språkbruk, som jag inte har lagt märke till förut. Men det kommer säkert att sprida sig i den socialdemokratiska oppositionen med väldig fart, tror jag.

När Göran Persson talar om den socialdemokratiska regeringen, så handlar den, den lägger fram förslag, den tar initiativ. När regeringen Fälldin gör någonting, då får den vara med om att en reform genomförs. Det är faktiskt inte så stor skillnad på borgerliga och socialdemokratiska regeringar. Det är ungefär samma handlingsmönster och samma krav på handling som ställs.

GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Statsrådet hänvisar till vad som står i regeringsdeklarationen om att skydda de svaga. I så fall får jag hoppas att regeringen tar den deklarationen på allvar och ser till att man sätter fart på arbetet med att åtgärda de brister och felaktigheter som finns när det gäller invandrarelevernas skolsituation, alldenstund också detta utlovas i regeringsförklaringen.

Statsrådet Mogård använder i sin replik nu en helt annan ton än tidigare. Hon säger, att finns det fel och brister, så skall de åtgärdas. Då är det bara att sätta i gång det arbetet. Man har ett fint utgångsläge i skolöverstyrelsens

handlingsprogram.

När jag pekade på de förslag som den socialdemokratiska oppositionen har lagt fram när det gäller förbättringar och när det gäller konkreta åtgärder som skulle skydda de svaga på utbildningsområdet, visade det sig att statsrådet inte hade upptäckt dem. Det tycker jag i och för sig är litet märkligt. Debatten omkring exempelvis de hundra miljoner kronorna, som vi föreslår skall satsas i de mest utsatta arbetsmiljöerna, kan inte vara någon ny debatt för statsrådet. I de utsatta arbetsmiljöerna finns exempelvis invandringdomarna. Det vet vi om. Det kan inte vara något nytt för statsrådet när vi vill ha ytterligare 30 milj. kr. till den allmänna fritidsverksamheten, som ju var en viktig beståndsdel i SIA-skolan. De pengarna skall användas i de områden där föreningslivet är illa utvecklat. I de områdena finns som regel också invandringdomarna. Det kan inte vara någon ny upplevelse för statsrådet att vi har sagt nej till taket för den frivilliga folkbildningsverksamheten, att vi har sagt nej till taket för den kommunala vuxenutbildningen – två viktiga områden som klart riktar sig till de lågutbildade. Bland de lågutbildade finns invandrarna. Det kan inte vara någon ny erfarenhet för statsrådet. Det kan heller inte ha undgått statsrådet att vi hade velat ha ytterligare 24 nya platser på hemspråklärarlinjen och 40 nya platser på SYO-utbildning. Det är bara några av de konkreta förslag som ett statsråd som slår vakt om skolans intressen och om de svagas intressen borde ha kunnat ställa upp på – dessutom ligger de ju inom samma ekonomiska ram som regeringens förslag. Vi socialdemokrater gör en prioritering av de här problemen som finns på skolområdet, eftersom socialdemokraterna upplever dem som allvarliga och eftersom vi också vet att vi, om vi inte tar tag i de här problemen i dag, kommer att få en situation med växande problem. Det är mot den bakgrunden som denna interpellation är ställd. Det är också mot den bakgrunden som socialdemokraterna har lagt sina förslag till en alternativ regeringspolitik.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Herr talman! Regeringsdeklarationen håller vi fast vid. Regeringsdeklarationen läses faktiskt upp i riksdagen därför att ni skall kunna kontrollera oss, Göran Persson. Jag tycker därför inte att det är särskilt poängrikt att ideligen fråga om vi står fast vid regeringsdeklarationen. Det tycker jag ni kan sluta med.

Sedan var det en för mig pinsam missuppfattning som Göran Persson gjorde sig skyldig till, därför att det gav honom anledning att rapa upp allt som står i de socialdemokratiska motionerna. Men de förslagen har inte undgått mig. Jag har läst förslagen. Däremot har jag inte upptäckt att de var så bra – vilket är en helt annan sak.

GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är litet förvånad över att statsrådet inte hade upptäckt kvalitéerna i de här förslagen, eftersom de som deltar i skoldebatten nästan samfällt har uttalat sin uppskattning av dem. Inte minst har det stått att läsa i

Nr 146

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om åtgärder för
att förbättra in-
vandrarelevernas
situation*

Måndagen den
19 maj 1980

*Om ämnesbetygen
inom lärarutbild-
ningen*

lärarpressen. Det förvånar mig att Britt Mogård inte har tagit del av detta.

Britt Mogård tyckte inte det var någon poäng i att upprepa frågan om regeringsförklaringen. Det gör jag inte heller för att vinna någon debattmässig poäng, utan jag gör det därför att Britt Mogård nu säger att här finns problem och här finns svårigheter, allt är inte bra. Samtidigt står det i regeringsdeklarationen att man skall ta itu med detta. Då menar jag att det bör vara dags för handling och inte längre tid för några fler utredningar. Det är det som är poängen i mitt resonemang, och den tror jag också att alla uppfattade. Sedan kanske Britt Mogård erinrar sig debatten om den förra regeringsdeklarationen och vad som där stod om de små klasserna, så om jag skulle ha frågat omkring regeringsdeklarationens trovärdighet, skulle en sådan fråga till statsrådet Mogård icke ha varit förvånande.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Om ämnesbetygen inom lärarutbildningen

Statsrådet BRITT MOGÅRD erhöll ordet för att besvara *Margot Wallströms* (s) den 24 april anmälda interpellation, 1979/80:188, och anförde:

Herr talman! Margot Wallström har i en interpellation om ämnesbetygen inom lärarutbildningen ställt följande frågor till mig:

1. Anser statsrådet Mogård att denna för lärarutbildningen och skolväsendet så viktiga fråga har hanterats på ett riktigt och rimligt sätt?

2. Vad är statsrådets åsikt om betyg inom lärarutbildningen?

Inledningsvis vill jag, för att det inte skall bli bortglömt i debatten, konstatera att frågan om betyg inom lärarutbildningen inte handlar om att ta bort betygen utan endast handlar om överbetygens vara eller inte vara. Självfallet måste betygen godkänd och icke godkänd finnas kvar. Det är rimligt att man – och det oavsett om man avskaffar överbetygen eller inte – mycket klart söker fastställa gränser för vad en lärarkandidat skall ha för kunskaper och färdigheter för att kunna godkännas. Inte minst metodiklektorerna har här en mycket viktig uppgift, nämligen att söka fastställa om en lärarkandidat i metodiskt hänseende är färdig att släppas ut som självständig lärare.

Tyvärr kan inte frågan om betyg i lärarutbildningen ses isolerad som en fråga enbart om utbildningen. Den hänger samman med frågan om hur lärare skall meritvärderas vid tillsättning av tjänst.

Den 18 maj 1978 överlämnades till universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) det förslag jämte remissammanställning till betygsättning och meritvärdering som 1974 års lärarutbildningsutredning (LUT 74) avlämnat den 22 juni 1977 för de åtgärder som ankommer på ämbetet. Regeringen erinrade därvid om att förändringar av betygssystemet inom lärarutbildningen inte kan träda i kraft förrän meritvärderingsreglerna anpassats till eventuella förändringar. Meritvärderingsregler vid tillsättning av statligt

reglerad tjänst i skolväsendet fastställs av skolöverstyrelsen (SÖ).

I viss mån kan jag förstå irritationen över att ärendet tagit lång tid. Samtidigt vill jag understryka att frågan om betyg i lärarutbildningen och meritvärdering av lärare vid ansökan till tjänst är en synnerligen komplex fråga, som i allra högsta grad berör alla nu verksamma, ca 125 000, lärare. Frågans behandling underlättas inte heller av att personalorganisationerna har skilda åsikter. Min grundläggande inställning är att ett nytt meritvärderingssystem måste vara så väl förberett att det i huvudsak kan accepteras av alla berörda. Samtidigt som vi kan beklaga att ärendet tagit lång tid, bör vi alltså ha i minnet att SÖ sökt finna en samlande lösning och avstått från att fastställa ett meritvärderingssystem som inte är förankrat hos alla lärare.

Regeringen avser att under nästa riksmöte lägga fram förslag om reformering av dels lärarutbildningen, dels den statliga skoladministrationen. Båda dessa förslag har ett samband med frågan om eventuell ändring av reglerna för tillsättning av lärartjänster inom skolväsendet. Frågorna bereds f. n. inom departementet. För att underlätta beredningen i de delar som berör lärartillsättningen avser vi att tillkalla en särskild sakkunnig. Denne sakkunnige är en av de få i detta land som behärskar sakområdet i hela dess vidd. Som exempel på meritvärderingens komplexitet vill jag erinra om att anvisningarna omfattar ca 110 trycksidor.

Sammanfattningsvis vill jag nu konstatera att det förefaller vara lämpligt att reformera betygsättningen inom lärarutbildningen i samband med den totala översyn av lärarutbildningen som nu skall ske med anledning av LUT 74:s förslag. Frågan om meritvärdering av lärare vid tillsättning av tjänst bör också behandlas i detta sammanhang.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Tyvärr är det så att den politiska handläggningen av den här frågan på ett skrämmande sätt påminner om berättelsen som slutar med att det "bidde" en tumme. I det här fallet frestas man t. o. m. att säga att den är placerad mitt i handen!

Vissa kontroversiella och besvärliga ärenden kan man ju försöka "gömma" i en krånglig utrednings- och beslutsgång, men framför allt de studerande har visat att det finns gränser även för ett sådant förhållande. I det här fallet gick det så långt att Sveriges förenade studentkårer i början av året JK-anmälde SÖ för att ha förhalat frågan om avskaffande av de graderade betygen i lärarutbildningen. Vid lärarhögskolan i Karlstad är eleverna beredda att riskera sin examen genom att delta i olika aktioner mot betygen. Det bevisar bara att frågan fortfarande är aktuell trots att minst tio år har gått sedan betygsättningen först blev föremål för diskussioner bland de lärarstuderande och utreddes på SÖ. Just nu är otäligheten mycket stor bland både

Nr 146

Mandagen den
19 maj 1980

---

*Om ämnesbetygen
inom lärarutbild-
ningen*

Måndagen den
19 maj 1980

*Om ämnesbetygen
inom lärarutbild-
ningen*

elever, lärare och utbildningsledare.

Så till statsrådets svar på mina frågor.

Inledningsvis gör statsrådet påpekandet "att frågan om betyg inom lärarutbildningen inte handlar om att ta bort betygen utan endast handlar om överbetygens vara eller icke vara".

Ja, redan i ursprungsdirektiven till LUT 74 framhöll dåvarande skolministern Lena Hjelm-Wallén att den som visat sig olämplig för läraryrket skall avskiljas från undervisningen så tidigt som möjligt. Däremot ansåg hon det mindre angeläget med en gradering av dem som blir godkända.

Statsrådets påpekande är så att säga litet överflödigt, eftersom vi är överens om *vad* som skall bort. Och *varför* det skall bort har LUT och lärarkandidaterna svarat på upprepade gånger, exempelvis:

De graderade betygen stimulerar till konkurrens trots att läraryrket ställer höga krav på samarbete.

De hindrar framväxten av en bredare lärarroll.

De hindrar t. ex. ämnesintegration och problem- och behovsriktade projektstudier.

De är dessutom orättvisa, har dålig tillförlitlighet och motverkar lärarutbildningens mål.

Men min interpellation handlar ju om *hur* och *när* vi skall ta bort de s. k. överbetygen i lärarutbildningen; och det är det jag talar om.

Det var alltså varen 1978 som SÖ fick uppgiften att se över meritvärderingssystemet med anledning av regeringens beslut om avskaffande av de graderade betygen i lärarutbildningen. Nu säger statsrådet:

"I viss mån kan jag förstå irritationen över att ärendet tagit lång tid." Detta beklagas på ett annat ställe i svaret. Jag får väl i brist på annat betrakta detta som svar på min första fråga om hanteringen av det här viktiga ärendet. Men om regeringen nu verkligen vill få fram ett förslag som är väl förankrat och som kan accepteras av – om inte av alla – en majoritet av de berörda, är det då rimligt att som expert tillkalla den ende inom SÖ som reserverat sig till förmån för *behållande* av graderade betyg?

Till sist tvingas jag upprepa min andra fråga om statsrådets åsikt i sak om betyg i lärarutbildningen.

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Fru talman! Jag vill ännu en gång understryka att frågan inte är så enkel som Margot Wallström och olika lärarkandidater vill göra gällande. Betygsättningens utformning har, som Margot Wallström naturligtvis vet, stor betydelse i meritvärderingen, och frågan berör därför alla nu verksamma lärare – som jag sade ca 125 000 personer. Det vore oansvarigt att inte noga penetrera följderna av en ändring för alla dessa människor. Detta är inte en fråga där det är lämpligt att köra över människor, ens om de utgör en minoritetsgrupp.

Detta är, som Margot Wallström skriver i sin interpellation, en för skolväsendet viktig fråga. Det är beklagligt att det tar så lång tid att nå enighet i frågan. Men en huvudsaklig enighet är, som jag ser det, en

förutsättning för att frågan skall kunna lösas på ett bra sätt.

Sedan är det faktiskt så, Margot Wallström, att vi här i riksdagen inte brukar diskutera personfrågor, och jag finner ingen anledning att frängå den principen. Däremot är detta väldigt invecklade frågor, och därför avser vi att för en begränsad tidsperiod tillkalla en särskild sakkunnig. Därvid har vi självfallet beaktat vederbörandes kvalifikationer för uppgiften. Däremot har vi inte värderat hans åsikter i olika frågor. Detta är ett vanligt förfarande, och det finns därför ingen anledning att ytterligare kommentera den saken. Jag tycker uppriktigt sagt att inte heller Margot Wallström skall göra det.

MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Det är riktigt som statsrådet påpekar, att detta med meritvärderingssystemet är inte någon enkel fråga, och det är det väl ingen som har påstått heller. Jag har inte sagt att det är någon enkel fråga, och jag har inte hört de lärarstuderande säga det. Men det är angeläget att frågan löses snabbt, och det är de s. k. överbetygen som man vill ha bort snabbt inom lärarutbildningen, därför att de hindrar arbetet och hindrar en utveckling av arbetet inom lärarutbildningen.

Jag vet inte vilken kutym man följer när det gäller experter och då man i detta fall tillkallar en särskild expert. Men man kan väl i alla fall tänka sig med vilken entusiasm just den här särskilt tillkallade experten skall gripa sig an uppgiften, när man vet att otaligheten är så stor som den är. Om jag förstått saken rätt, så har han redan haft utredningsuppdraget på SÖ och tyvärr misslyckats med att ta fram ett acceptabelt förslag. Jag skulle vilja citera ur Lärartidningen, där man skrev så här: "Och regeringen har beslutat ta tillbaka sitt uppdrag till UHÄ och SÖ att genomföra det tidigare regeringsbeslutet, nämligen att avskaffa de graderade betygen i princip enligt LUT:s förslag. Betygen i lärarutbildningen och frågan om tillsättning av lärartjänst ska i stället beredas av en särskild expert som ska knytas till utbildningsdepartementet!"

Hur ska detta tolkas? Som allmän virrighet i departementsledningen? Som ytterligare förhållning? Som ett misstroende mot UHÄ och SÖ? LR:s framställning om att de graderade ämnesbetygen i lärarutbildningen ska behållas fick inte stöd vare sig på UHÄ eller SÖ. Vill man nu göra det möjligt att tillgodose LR:s önskemål genom att återigen lyfta upp hela frågan till departementsnivå?"

Längre fram heter det: "Frågan om lärarbetygen är en krutdurk. Nu tänds måhända stubinen."

Det redan hårt prövade tålamodet hos lärarkandidaterna får kanske räkna med ytterligare prov. Förhoppningsvis skall vi, enligt interpellationssvaret, se resultat inom ett år i alla fall. Då kanske stubinen har brunnit ända ned. Det jag citerat ur Lärartidningen är ju bara ett bevis på hur – som jag tycker – illa den här frågan har skötts.

Till sist vill jag säga, att man brukar ju inte behöva *be* om politiska åsikter i viktiga frågor. Men nog vore det anmärkningsvärt om skolministern inte hade någon åsikt i sak om betygen i lärarutbildningen.

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om ämnesbetygen
inom lärarutbild-
ningen*

Statsrådet BRITT MOGÅRD:

Fru talman! Åsikt i sak har jag, men den tänker jag inte tillkännage för Margot Wallström i dag, för ärendet bereds – som jag har redovisat sida upp och sida ned i interpellationssvaret – och då brukar vi inte avslöja detta.

Jag tycker att Margot Wallström talar med dubbel tunga. Dels menar hon att regeringen har tummen i handen och är virrig i allmänhet, dels har hon, när jag påpekar att det är en svår fråga, fullständigt klart för sig att det är en förfärligt svår fråga. Regeringen kan uppenbarligen inte hantera denna fråga, enligt Margot Wallström.

Sedan talar Margot Wallström kolossalt mycket om otåligheten – man har en känsla av att det jäser i hela landet. Får jag säga att jag känner väl till otåligheten i Karlstad bland lärarkandidaterna. Jag känner också till otålighet bland andra lärarkandidater. Otålighet bland verksamma lärare har jag emellertid inte hört någonting alls om. Men kanske Margot Wallström kan göra en liten undersökning och se om det är möjligt att entusiasmera dem också för att betygen skall avskaffas. Det är de som nu drabbas i meritvärderingshänseende.

Sedan kan jag bara slutligen upprepa – och jag menar verkligen detta allvarligt – mitt råd till Margot Wallström: Följ den regel som gäller här i riksdagen, att vi inte berör personfrågor!

MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Ingen har påstått att detta är en enkel fråga, utan min interpellation handlar ju om *hanteringen* av den här svåra frågan. Att frågan är svår behöver inte betyda att man hanterar den på ett virrigt och konstigt sätt.

Det handlar om betygen i lärarutbildningen, och självfallet är det så att lärarkandidaterna är mest engagerade. Men även lärare och utbildningsledare har engagerat sig i debatten och är otåliga.

Jag vill än en gång citera det uttalande som jag tror har tillställts statsrådet från lärarhögskolan i Karlstad och där man säger:

”Motiven för ett avskaffande av de graderade betygen inom klasslärarutbildningen torde vara väl kända.

Att även opinionen för ett avskaffande av de graderade betygen är bred och stark runt om på landets lärarhögskolor, samt bland berörda remissinstanser, torde också det vara väl bekant vid det här laget.

Det är därför med stor förvåning vi mottagit regeringens besked om att lyfta tillbaka betygsfrågan ifrån UHÄ-SÖ till LUT-utredningens ramar.”

Man har alltså demonstrerat mot detta beslut i Karlstad. Man har protesterat och vill att betygsfrågan skyndsamt skall lösas inom den nuvarande lärarutbildningens ramar. Detta kan väl i vart fall tjäna som en upplysning till statsrådet om otåligheten hos den här opinionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Om belåningen av fastigheter tillhöriga bostadsrättsföreningar

Nr 146

Måndagen den
19 maj 1980

Bostadsministern BIRGIT FRIGGEBO erhöll ordet för att besvara Rolf Dahlbergs (m) den 10 april anmälda interpellation, 1979/80:176, och anförde:

Fru talman! Rolf Dahlberg har frågat mig

1. om jag avser att föreslå ändringar i bostadsfinansieringsförordningen så att kommuner ej kan förhindra fristående bostadsrättsföreningar att erhålla 99 % belåning och

2. om jag vill medverka till att kommunerna tillräckligt aktivt informerar om bildandet av bostadsrättsföreningar.

I propositionen 1977/78:93 om riktlinjer för ansvarsfördelningen inom bostadsförsörjningen m. m. framhöll jag bl. a. att det är angeläget att kommunerna i linje med bostadsförsörjningslagens syfte skyndsamt utser representanter i bostadsrättsföreningar. För att underlätta bildandet av bostadsrättsföreningar har därefter genomförts vissa ändringar och förenklingar i länreglerna. Bostadsrättskommittén (Bo 1978:06) skall enligt sina direktiv bl. a. undersöka effekterna av dessa ändringar och förenklingar. Kommittén är därvid oförhindrad att föreslå ytterligare ändringar som kan vara motiverade för att undanröja kvarstående hinder för att bilda bostadsrättsföreningar.

I propositionen framhöll jag också att det är angeläget att kommunerna på ett tillfredsställande sätt informerar om hur bostadsrättsföreningar bildas. I bostadsrättskommitténs uppdrag ingår att undersöka kommunernas åtgärder när det gäller att underlätta bildandet av bostadsrättsföreningar och föreslå de ändringar som kan vara motiverade.

ROLF DAHLBERG (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka bostadsministern för svaret.

Det här interpellationssvaret är ur flera synpunkter otillfredsställande. Jag skulle också vilja påstå att det är ett något märkligt angreppssätt bostadsministern har använt sig av, nämligen att i några få meningar avfärda en principiellt mycket viktig fråga och helt undvika att ta upp de problem som framförts i interpellationen.

Bakgrunden är – som framgår av interpellationen, men inte av svaret – det mycket uppmärksammade beslut som den socialdemokratiska majoriteten i Norrköpings kommunfullmäktige fattade 1978. Man beslöt där att vägra två bostadsrättsföreningar att utse kommunala styrelseledamöter och revisorer. Samtliga borgerliga ledamöter i kommunfullmäktige reserverade sig mot beslutet. Detta beslut föregicks av en mycket lång och konstig hantering i kommunen, och socialdemokraterna sade att detta var ett politiskt beslut. Man ville inte ha privata bostadsrättsföreningar. Man ville ha bostadsrättsföreningar som tillhörde HSB eller Riksbyggen.

Det här fick till följd att dessa bostadsrättsföreningar gick miste om den 99-procentiga belåningen. Det i sin tur medförde att grundavgiften, den kontanta insatsen, ökade med 54 %. Det var alltså ett ganska hårt slag för de

---

*Om belåningen
av fastigheter till-
höriga bostads-
rättsföreningar*

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om belåningen
av fastigheter till-
höriga bostads-
rättsföreningar*

personer i Norrköping som hade planerat att bygga dessa bostadsrätts-
hus.

Ärendet kom mycket snabbt upp här i kammaren dels i en interpellation av
en partikamrat till Birgit Friggebo, dels i en fråga av en moderat ledamot,
dels också i en folkpartimotion. Interpellationen och frågan besvarades den 3
april 1978 av Birgit Friggebo, som då var biträdande bostadsminister. Jag
skall här ta upp fyra punkter i det svar som Birgit Friggebo då gav. Jag citerar
ur kammarens protokoll från ifrågavarande debatt:

”Kraven för 99-procentig belåning har medvetet utformats så, att de gäller
även andra bostadsrättsföreningar än de rikskooperativa.”

”--- att kommunen vid sitt ställningstagande inte har att pröva andra
frågor än om föreningen driver verksamhet som är förenlig med de av
statsmakterna angivna motiven ---.”

”Däremot är det enligt min mening självfallet inte acceptabelt att enskilda
kommuner använder kravet på kommunal representation för att driva
igenom krav som saknar stöd i de av statsmakterna beslutade grunderna för
långivningen. Det är t. ex. uppenbart att ett sådant förfarande --- som
innebär att kommunen särbehandlar vissa bostadsrättsföreningar i konkur-
rensbegränsande syfte - inte är förenligt med gällande grunder för
långivningen.”

Både interpellanten och frågeställaren var utomordentligt nöjda med detta
svar. Det var ett klart och rejält svar som Birgit Friggebo gav den gången och
som, tycker jag, står i bjärt kontrast till det svar som jag har fått i dag.

Strax efteråt behandlade vi i civilutskottet en folkpartimotion med krav på
att kommuner inte skulle kunna hindra bostadsrättsföreningar att få
99-procentig belåning. Utskottet ansåg då med hänvisning till vad Birgit
Friggebo hade sagt tre veckor tidigare att det inte fanns anledning att
tillstyrka motionsförslaget.

Vad som nu har hänt är att beslutet i Norrköping har överklagats först till
länsstyrelsen och sedan till regeringsrätten. Regeringsrättens utslag kom för
ett par månader sedan, och det är bakgrunden till min interpellation.
Regeringsrätten slår nämligen fast att med nuvarande lagar och bestämmel-
ser kan man inte hindra en kommun att förfara på det konstiga sätt som
Norrköpings kommun har gjort.

Om man har det mycket klara besked som Birgit Friggebo gav här i
kammaren 1978 i åminnelse och jämför det med regeringsrättens utslag och
interpellationssvaret, finner man att det svar som jag har fått i dag är
utomordentligt nedslående och magert. Vad säger då statsrådet i sitt svar?
Jo, hon säger bl. a.: ”För att underlätta bildandet av bostadsrättsföreningar
har därefter genomförts vissa ändringar och förenklingar i länreglerna.
Bostadsrättskommittén - - - skall enligt sina direktiv bl. a. undersöka
effekterna av dessa ändringar och förenklingar.”

Nu skall vi inte blanda bort korten. Birgit Friggebo! Förenklingarna och
ändringarna har icke med den här saken att göra. Det vet bostadsministern
mycket väl. Inget förslag har framlagts som innebär att man på något sätt
skall kunna hindra kommuner att fatta sådana godtyckliga beslut som man

gjorde i Norrköping. Förändringarna och förenklningarna har att göra med mandatperiodens längd för ledamöterna i kommunala organ, vid vilken tidpunkt tillsättandet skall ske och sådana saker. De har inte alls att göra med den principiellt mycket viktiga fråga som jag har tagit upp. Detta är, som sagt, bara ett försök att blanda bort korten. Men den här frågan kommer naturligtvis vi som ingår i bostadsrättskommitten att titta på. Men när nu regeringsrättens utslag har fallit finns det, med tanke på det klara uttalande som Birgit Friggebo gjort den 3 april 1978, inte någon anledning att vänta på en utredning.

Jag vill, fru talman, med anledning härav ställa två konkreta frågor till bostadsministern. För det första: Håller bostadsministern fast vid den av henne 1978 redovisade principiella synen på detta problem? Om svaret på den frågan är ja, kräver för det andra inte då all logik att bostadsministern griper sig an frågan och lägger fram förslag till ett system som fungerar i enlighet med bostadsministrernas övertygelse?

Bostadsministern BIRGIT FRIGGEBÖ:

Fru talman! Mitt svar var ganska kort, och anledningen härtill var den tidigare interpellationsdebatt som vi har haft här i kammaren. Min mening i frågan är därmed väl känd sedan tidigare, och det finns inte anledning att i varje svar - vi har nog med långa debatter här i kammaren ändå - upprepa allt vad man sagt tidigare. Men om det är Rolf Dahlbergs önskan, skall jag gärna än en gång redogöra för delar av handläggningen av denna fråga.

Jag sade i mitt svar 1978 att kommunen vid sitt ställningstagande när det gäller att utse kommunala representanter inte har att pröva andra frågor än huruvida föreningen bedriver verksamhet som är förenlig med de motiv som statsmakten angivit för det utökade statliga stödet i form av 99 % belåning och huruvida de ekonomiska förhållandena är sådana att stöd bör ifrågakomma. Jag sade också att konkurrensbegränsande kommunala beslut kan aktualisera ändringar i bostadsfinansieringsförordningen.

Utskottet behandlade också, som Rolf Dahlberg sade, en motion om dessa frågor, och även utskottet uttalade att kommunen bara skall bedöma frågan huruvida den verksamhet som bedrivs är förenlig med de riktlinjer som statsmakterna har antagit. Utskottet utgick också från att de kommunala besluten skulle grundas enbart på dessa riktlinjer.

Nu har vi alltså fått ett utslag från regeringsrätten, och detta kan synas ge stöd för uppfattningen att en kommun vid sin bedömning av frågan om kommunal representation kan vägledas av andra grundläggande principer än dem som riksdagen har angivit vid behandlingen av den s. k. byggadministrationspropositionen och motionsbehandlingen i samband härmed i civilutskottet. Mot den bakgrunden anser jag att det finns anledning att överväga ändringar i gällande regler, kanske bl. a. i bostadsfinansieringsförordningen, för att förhindra konkurrensfördelar för vissa intressenter. Men jag är inte beredd att lyfta ut ett litet spörsmål från det utredningsarbete som nu bedrivs beträffande hela bostadsrättsföreningsfrågan, där ju inriktningen är den att man skall stimulera och underlätta bildandet av bostadsrätts-

Måndagen den
19 maj 1980

---

*Om belåningen
av fastigheter till-
höriga bostads-
rättsföreningar*

föreningar, både i nyproduktionen och i det befintliga beståndet. Därför gäller det här kanske mer en tidsfråga än en sakfråga.

ROLF DAHLBERG (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka för detta kompletterande inlägg från bostadsministern. För det första är jag mycket tillfreds med att bostadsministern håller fast vid sin allmänna inställning till detta problem. Däremot är det fortfarande mycket märkligt att bostadsministern i sitt utomordentligt korta svar talade om andra saker än dem som interpellationen gällde.

Jag är ju ledamot i bostadsrättskommittén, där vi som bostadsministern vet behandlar oändligt komplicerade frågor som kräver omfattande utredningar. Det gäller spörsmål som berör hur man eventuellt i framtiden skall kunna överföra delar av hyresbeståndet till bostadsrätter, och hela det komplex av problem som den frågeställningen omfattar. Att då skjuta över också just den här aktuella lilla delfrågan till kommittén är enligt min uppfattning helt onödigt. Det krävs ju ingen utredning i frågan. Vi har nu fått regeringsrättens utslag. Vi känner bostadsministerns inställning i frågan; den stämmer alltså inte med regeringsrättens utslag. Det har tidigare visat sig att bostadsministern kunnat göra justeringar i bestämmelserna. Säsom framgår av svaret har det gjorts små ändringar i författningen utan att man har utrett det.

På den här punkten finns det, fru talman, ingenting att utreda. Antingen tycker man att kommunerna skall kunna få säga nej eller också tycker man att här är det fråga om statliga pengar, och då är det staten – alltså regeringen och riksdagen – som skall besluta om bestämmelserna.

Om kommunerna inte vill ha den här uppgiften, så får vi väl försöka hitta någon annan. Länsbostadsnämnderna kan väl utse de representanter som så att säga är det allmännas insyn i bostadsrättsföreningarna. Men det är absolut inte tillfredsställande att man i dag i vissa socialdemokratiskt styrda kommuner godtyckligt skall kunna hindra människor att bilda bostadsrättsföreningar. Resultatet blir ju, som bostadsministern sade, att vi skjuter problemet ytterligare något år framåt i tiden, vilket är helt onödigt.

Jag hemställer att bostadsministern funderar på och vid lämpligt tillfälle återkommer till kammaren med förslag.

Bostadsministern BIRGIT FRIGGÉBO:

Fru talman! Det är faktiskt fråga om hur man skall göra förändringar också. Ibland kan det tyckas att vi har för stort utredningsväsende, men det finns oerhört många små frågor som man från och till kan rycka och slita i, och det skulle innebära en väldig arbetsbelastning på departementen, om man så fort man upptäckte ett enda litet problem omedelbart skulle springa fram och föreslå ny lagstiftning eller ändringar. Man måste också ibland undersöka hur det skall gå till.

Såvitt jag känner till är Norrköpingsfallet det enda fallet som över huvud taget har funnits under de senaste åren. Därför är det kanske i kvalitet en stor fråga men i kvantitet en väldigt liten fråga.

Man måste alltså titta på det här problemet. Kan man t. ex. avstå från

offentliga representanter i bostadsrättsföreningarna? Vad får det för effekter för samhällets insyn, för säkerställandet av de lån man ger till bostadsrättsföreningarna? Skall det ske en förändring i bostadsfinansieringsförordningen eller kanske man måste gå in på bostadsförsörjningslagen? Det senare är vad regeringsrätten har pekat på när den har gjort sin bedömning.

Det kan synas enkelt att göra förändringar, men eftersom bostadsrättsutredningen ändå relativt snart blir färdig bör den också kunna bedöma de här frågorna: den tittar ju på i stort sett alla frågor som handlar om att underlätta bildandet av bostadsrättsföreningar både i det befintliga beståndet och i nyproduktionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Om förbud mot vissa spelhallar

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att besvara *Sten-Ove Sundströms* (s) den 8 maj anmälda fråga, 1979/80:457, och anförde:

Fru talman! Sten-Ove Sundström har frågat mig om jag är beredd att verka för att spelhallar för ungdom typ flipperhallar förbjuds.

Lotteriutredningen har i sitt betänkande (SOU 1979:29) Lotterier och spel behandlat bl. a. flipperspel och liknande förströelsespel. Utredningen har föreslagit att länsstyrelsen – om det behövs från social synpunkt – skall kunna begränsa antalet spelapparater och speltiden i lokaler med sådant spel. Betänkandet har remissbehandlats. Beredningen av frågan är inte slutförd i handelsdepartementet. Ställning får tas i den proposition om ny lotterireglering som nu förbereds.

STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tackar handelsministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är den utveckling som skett under de senaste åren, då det blivit allt fler spelhallar för ungdom runt om i landet. Målgruppen för denna spelverksamhet är ungdomar från tio år och uppåt. Spelandet i de s. k. flipperhallarna pågår ofta hela dagarna och leder ibland till att ungdomar gör sig skyldiga till skolskolk och snatterier för att de skall kunna vara med i spelverksamheten.

Även om man inte direkt kan vinna pengar genom att spela på dessa automater så kostar det pengar att vara med. Privatpersoner gör ibland stora, förtjänster genom att anordna spel av detta slag. Frågan måste ställas hur vi i vårt land kan acceptera att den här spelverksamheten för ungdom breder ut sig. Den motverkar också de satsningar som man gör från kommunernas sida för att aktivera ungdomar till meningsfulla fritidssysselsättningar.

Det kan inte hjälpas att jag tycker att det är litet av dubbelspel att tillåta denna verksamhet nu, när vi nyligen har förbjudit de s. k. enarmade banditerna – spelautomater för vuxna. Det finns mycket som talar för att den

här typen av spelverksamhet för ungdom bör förbjudas.

I svaret på min fråga hänvisar statsrådet till det framlagda betänkandet från lotteriutredningen, som "har föreslagit att länsstyrelsen – om det behövs från social synpunkt – skall kunna begränsa antalet spelapparater och speltiden i lokaler med sådant spel". Jag tolkar då svaret så att statsrådet inte är beredd att medverka till ett förbud mot de här spelen för ungdom – trots att man känner till att spelen kan ha negativa effekter på ungdomarna. Med andra ord: Spelhallar för ungdom bör bestå – med vissa begränsningar – trots att vi förbjudit spelautomater för vuxna i vårt samhälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Om kooperativa konsumentgillen

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att besvara *Bengt Silfverstrands* (s) den 30 april anmälda interpellation, 1979/80:196, och anförde:

Fru talman! Bengt Silfverstrand har bett mig redovisa regeringens syn på vad som skall känneteckna en ideell organisation, om kooperativa konsumentgillen mot den bakgrunden kan betraktas som ideella organisationer med ideellt syfte och hur regeringen ser på frågan om lotteritillstånd för kooperativa konsumentgillen.

Anledningen till de ställda frågorna är att de tillståndsgivande myndigheterna på lotteriområdet inte längre skulle bevilja kooperativa konsumentgillen lotteritillstånd. Skälet därtill skulle främst vara att tillståndsgivande myndighet anser, att konsumentgillena inte bedriver sådan verksamhet som avses i 3 § lotteriförordningen.

I 3 § 1939 års lotteriförordning sägs att tillstånd kan lämnas till lotteri som anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller för partipolitisk verksamhet eller till understöd och uppmuntran åt svenska konstidkare.

Lotterinämden har enligt vad jag inhämtat som sista besvärinstans hittills prövat ett ärende som avser lotteritillstånd för kooperativt konsumentgille. Enligt handlingarna i ärendet var den verksamhet som gillet bedrev att "sprida kunskap om den kooperativa rörelsen och stimulera till kooperativ aktivitet" och att "vara ett språkrör för medlemmarnas synpunkter och vidarebefordra förslag till de kooperativa organen". Lotterinämden fann bl. a. att gillet var en intresseorganisation och att gillet uppgift, som denna angavs i stadgarna, inte var att hänföra till ändamål som avses i 3 § lotteriförordningen.

Frågan om vilken typ av organisation som bör beviljas lotteritillstånd har behandlats i lotteriutredningens betänkande *Lotterier och spel* (SOU 1979:29–30). Vid remissbehandlingen har flera organisationer framfört synpunkter beträffande kooperativa konsumentgillens möjligheter att få anordna lotteri.

Arbetet med utformningen av en ny lotterilag pågår inom handelsdepartementet. Ställning i bl. a. den nu aktuella frågan får tas i det sammanhanget.

BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka handelsministern för svaret på min interpellation.

Att handelsministern inte vill föregripa utformningen av den nya lotterilag som nu uppenbarligen håller på att utarbetas inom handelsdepartementet kan jag ha en viss förståelse för.

Däremot är jag förvånad över att interpellationssvaret inte innehåller ens en antydning om regeringens syn på vad som skall karakterisera en ideell organisation. Med lika stor tystnad förbigår tyvärr handelsministern följdfrågan om kooperativa konsumentgillen enligt regeringens uppfattning är att hänföra till begreppet ideella organisationer med ideellt syfte.

I svaret hänvisar handelsministern sedan till ett i lotterinämnden prövat ärende avseende lotteritillstånd för ett kooperativt konsumentgille. Ifrågasvarande gilles ansökan om att få anordna lotteri avsågs av nämnden med den motivering som handelsministern åberopar. Han citerar också valda delar av konsumentgillet dåvarande stadgar, som lotterinämnden inte fann vara förenliga med de ändamål som avses i 3 § lotteriförordningen.

Låt mig få upplysa handelsministern om att dessa stadgar är inaktuella. De utmönstrades vid Konsumentgillesförbundets kongress 1979. Da genomfördes en stadgeändring i vad gäller ändamålet för konsumentgillenas verksamhet. De stadgar som anger gillenas ändamål med verksamheten finns ordagrant återgivna i inledningen av min interpellation. Jag vill fråga handelsministern i vilket avseende dessa målsättningar för konsumentgillenas verksamhet motsäger att ett konsumentgille skulle vara att betrakta som en ideell organisation med ideellt syfte. Det är väsentligt att få handelsministerns svar på denna fråga.

I 3 § lotteriförordningen sägs bl. a. att tillstånd kan lämnas till lotteri som anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål. Lotteriutredningen finner att nuvarande bestämmelser om vilka ideella ändamål som skall få stödjas med intäkter från lotterier och spel är oklara och svårtolkade. Detta har medfört att myndigheterna tillämpar bestämmelserna på olika sätt. Den praxis som utvecklats på området framstar enligt utredningen i vissa fall som inkonsekvent och ologisk.

Lotteriutredningens förslag innebär ju också att kretsen av anordnare av lotterier och spel vidgas i förhållande till nuläget. Utredningen säger bl. a.: "Vi vill inte förorda någon fast rangordning mellan olika ideella ändamål utan anser att all ideell verksamhet i vid mening är till nytta för samhället. Vi anser mot denna bakgrund att i princip alla föreningar med ideellt syfte skall få anordna lotterier och spel."

Utredningens förslag om att lotteritillstånd inte skall medges föreningar med sådan verksamhet som direkt eller indirekt syftar till att gagna föreningsmedlemmarnas ekonomiska intressen är däremot både oklart och

*Om kooperativa
konsumentgillen*

Måndagen den
19 maj 1980

*Om kooperativa
konsumentgillan*

motsägelsefullt.

De kooperativa konsumentgillena är renodlat ideella organisationer som arbetar med konsumentfrågor i vidaste bemärkelse. Verksamheten bedrivs utifrån en kooperativ grundsyn men helt utan kommersiella intressen. Konsumentkooperativ verksamhet som syftar till att främja medlemmarnas ekonomiska intressen bedrivs som bekant av konsumentföreningar.

Varje gille är en självständig förening, öppen för alla som accepterar gilletts ändamål och medel. De krav på stadgar, öppenhet och varaktighet som lotteriutredningen ställer på föreningar som vill anordna lotterier uppfylls således av de kooperativa konsumentgillena.

Det står helt klart att den verksamhet som bedrivs i ett kooperativt konsumentgille inte har till syfte att främja någon bestämd grupps ekonomiska eller därmed jämförbara intressen. Stadgarnas målsättning förverkligas genom en livlig studie-, informations- och insamlingsverksamhet. Denna verksamhet har en klart allmännyttig och kulturell inriktning.

När det gäller ekonomin – som är betydelsefull – säger lotteriutredningen bl. a.: "Organisationer som har goda intäkter från annat än lotterier och spel bör stå tillbaka för organisationer med enbart marginella möjligheter att alternativt finansiera sin verksamhet."

Konsumentgillena finansierar större delen av sin verksamhet med medlemsavgifter och lotteriinkomster. I vad gäller det gille som fick avslag på sin ansökan om lotteritillstånd i högsta besvärinstans svarade tombolalotterier för drygt 50% av intäkterna de båda aktuella åren 1975 och 1976. För många gillan har nästan den enda möjligheten att skaffa de medel som är nödvändiga för att kunna bedriva en meningsfull verksamhet just varit att anordna tombolalotterier för allmänheten. Men den restriktiva praxis som efter hand utbildats vid tillämpningen av lotteriförordningen har hårt drabbat konsumentgillesverksamheten på många håll och har i flera fall inneburit inskränkningar i verksamheten på grund av uteblivna lotteriintäkter.

Konsumentgillenas ekonomiska situation överensstämmer således väl med utredningens ståndpunkt att tillstånd i första hand skall ges till organisationer med små möjligheter att finansiera sin verksamhet på annat sätt än genom lotterimedel.

Lotteriutredningen understryker behovet av en sanering av lotteri- och spelmarknaden. Däri kan jag livligt instämma. Vill man sanera marknaden för lotteri, spel och dobbel, förefaller emellertid inte de kooperativa konsumentgillena vara den typ av organisationer som omedelbart faller i blickfånget. Om regeringen har intresse av att stödja ideella och samhällsnyttiga organisationer som kooperativa konsumentgillan, har man möjlighet att ge konkreta uttryck för detta genom att bereda gillena möjligheter att finansiera sin verksamhet med lotterimedel.

Jag vill än en gång upprepa frågan till handelsministern: Anser handelsministern med hänsyn till vad jag här anfört och mot bakgrund av de målsättningar för verksamheten som gäller för kooperativa konsumentgillan att dessa kan betraktas som ideella organisationer?

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Fru talman! Vid bedömningen kan man uppenbarligen inte bara utgå från vad som sägs i stadgarna för en viss organisation eller förening. Det skulle vara alltför enkelt, om man i stadgarna kunde skriva in vad som passar för det mål man med skrivningen vill uppnå. Det måste i stället göras en prövning av verksamhetens karaktär.

Jag vill erinra om de två konstateranden som jag redan har gjort. För det första har lotterinämnden prövat ett ärende som avser lotteritillstånd för kooperativt konsumentgille. Nämnden fann då att det, åtminstone enligt den hittillsvarande lagstiftningen, inte skall vara möjligt för sådana att anordna lotterier. För det andra får frågan hur man i en ny lotteriförordning och en ny lotterilag skall bedöma vilka organisationer som bör beviljas lotteritillstånd anstå till dess regeringen kommer med en proposition i denna fråga.

BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag tolkar handelsministerns senaste inlägg – som var uttryck för en något kringgående rörelse – så, att regeringen inte har någon åsikt om vilka villkor som skall uppfyllas för att en organisation skall anses som ideell i ordets verkliga bemärkelse.

Det är riktigt att ett fall har förts ända upp till högsta besvärinstans, lotterinämnden, och att konsumentgillet där fick avslag på sitt yrkande. Men det är väl ändå ett alltför bräckligt underlag att hänvisa till. Fortfarande saknar jag alltså svaren på de två första frågorna i min interpellation. Jag understryker än en gång att jag inte begär att handelsministern här skall redovisa innehållet i den proposition som bara är under arbete, men det vore värdefullt att få reda på hur regeringen ser på frågan om ideella organisationer.

Jag kan här nämna att det faktiskt finns andra fall som har prövats i lägre instanser. Detta visar hur bräckligt underlaget är och hur stort behovet är av klara regler på detta område. Det är dessa klara regler som jag nu hoppas att regeringen skall kunna få fram i den aviserade propositionen.

Det finns faktiskt ett fall från Skåne där polismyndigheten konstaterade att den stora majoriteten i ett kooperativt konsumentgille bestod av människor som samtidigt var medlemmar i en konsumentförening. Eftersom majoriteten var medlemmar i denna konsumentförening, drog polismyndigheten slutsatsen att verksamheten i praktiken kunde anses ha en sluten karaktär. Det är väl ändå inte sådana regler vi skall skapa. Det bör räcka om det är möjligt för alla att bli medlemmar. Om det skulle visa sig att en viss grupp människor de facto utgör majoriteten i gillet, kan inte det vara skäl för att avstyrka ett bifall till en framställning om lotteritillstånd.

Jag ville med detta bara visa på den oklarhet i praxis som finns när det gäller lotteritillstånd. Och jag vill avsluta med en vädjan till handelsministern att han skall ta hänsyn till de synpunkter som kommit från många remissinstanser och se till att en organisation som sannerligen är ideell i ordets verkliga bemärkelse får möjlighet att fortsätta sin verksamhet och finansiera delar av denna med lotterimedel.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1979/80:2061 och 2062 till finansutskottet

1979/80:2063 yrkandena 3, 7 och 8 till skatteutskottet
i övrigt till finansutskottet

1979/80:2064 och 2065 till finansutskottet

1979/80:2066 yrkandena 9-11 till skatteutskottet
i övrigt till finansutskottet

§ 16 Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1979/80:49 och 51

Skatteutskottets betänkanden 1979/80:51 och 55-57

Kulturutskottets betänkande 1979/80:34

Trafikutskottets betänkanden 1979/80:18 och 25

Jordbruksutskottets betänkande 1979/80:42

§ 17 Anmäldes och bordlades

Proposition

1979/80:181 om insatser för att underlätta nya löneavtal

§ 18 Anmäldes och bordlades

Lagutskottets betänkande

1979/80:33 med anledning av propositionen 1979/80:121 om ändring i lagen
(1974:515) om ersättning vid frihetsinskränkning

Kulturutskottets betänkande

1979/80:29 med anledning av proposition 1979/80:152 om vissa anslag ur
kyrkofonden, m. m., jämte motioner

Utbildningsutskottets betänkanden

1979/80:30 med anledning av propositionen 1979/80:125 med förslag om
tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 såvitt gäller
högre utbildning och forskning

1979/80:31 med anledning av propositionen 1979/80:118 om anställningsfrå-
gor för vårdlärare i gymnasieskolan och kommunal högskoleutbildning

1979/80:32 med anledning av propositionen 1979/80:136 om vissa professurer
vid Karolinska institutet jämte motion

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1979/80:30 med anledning av propositioner om jämställdhetsfrågor

1979/80:31 med anledning av propositionen 1979/80:127 om vissa pensions-
frågor m. m. jämte motioner

Försvarsutskottets betänkande

1979/80:19 med anledning av propositionerna 1979/80:100 och 1979/80:117

såvitt avser vissa planerings- och budgetfrågor m. m. inom försvarsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Nr 146

Måndagen den
19 maj 1980

§ 19 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppföres näringsutskottets betänkanden 46–48 främst bland två ganger bordlagda ärenden. Efter dessa ärenden uppföres försvarsutskottets i dag bordlagda betänkande 19.

Meddelande om
frågor

§ 20 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 19 maj

1979/80:483 av *Arne Nygren* (s) till arbetsmarknadsministern om planerad flyttning av anställda i AMS egenregiverksamhet, m. m.:

Arbetsmarknadsverkets (AMS) planer på att flytta ett betydande antal i verkets egenregiarbeten anställda från Norrland söderut behandlades i arbetsmarknadsutskottets betänkande 21 och i riksdagen i mars månad. Uttalande gjordes då om att AMS borde iaktta försiktighet vid neddragning av egenregiverksamheten i Norrland.

Någon reaktion med anledning av detta uttalande har inte märkts i AMS planering. Nyligen har man från centralt AMS-håll bekräftat att man dessutom har planer på att dra in regionkontor i något eller några av de tre nordligaste länen.

Med hänvisning till detta vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Anser statsrådet att AMS fullföljande av tidigare planerad flyttning av AMS-anställda i verkets egenregiverksamhet från Norrland söderut och av planerad indragning av regionkontor i de nordligaste länen är regionalpolitiskt försvarbart och i överensstämmelse med riksdagens uttalade mening?

1979/80:484 av *Eva Hjelmsström* (vpk) till kommunikationsministern om lokaliseringen av statlig verksamhet:

Genom ett avtal med statens järnvägar förvärvade Stockholms kommun 1979 merparten av det s. k. Södra stations-området i Stockholm. Avtalet innebär att SJ:s stycke gods- och vagnslasthantering måste flyttas före den 1 juli 1983. Avtalet innehåller inga uppgifter om var denna verksamhet skall förläggas i framtiden.

SJ beslöt 1979 att stycke godshanteringen skulle flyttas från Södra station till Norra station. Ur miljösynpunkt är en sådan flyttning synnerligen olycklig. Därigenom kommer ytterligare tung trafik att belasta redan hårt utsatta innerstadsområden. En helt ny terminal vid Arstafältet, som

Nr 146

Måndagen den
19 maj 1980

Meddelande om
frågor

föreslagits av personalen, är ur miljösynpunkt att föredra. Protesterna har därför varit omfattande inom kommunen mot en sådan flyttning. Flyttningen strider helt mot de principer som lagts fast vad gäller trafikpolitiken och dess inriktning på att minska bilismen i tätortsområden.

Mot bakgrund av det anförda hemställes att till kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Anser kommunikationsministern det förenligt med demokratiska principer att statliga verk lokaliserar verksamhet utan hänsynstagande till vad en bred lokal opinion anser om var verksamheten skall förläggas, och anser kommunikationsministern att en lokalisering av SJs verksamheter som ökar bilismen i tätortsområden är förenlig med riksdagens trafikpolitiska beslut?

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 13.51.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert